

Gestaltningens kvalitet i offentliga gröna rum:

En jämförelse mellan tre parker i områden med olika socioekonomiska förutsättningar

Vera Axelsson & Evelina Iversen

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Uppsala 2026

Gestaltningens kvalitet i offentliga gröna rum: En jämförelse mellan tre parker i områden med olika socioekonomiska förutsättningar

Design quality in public green spaces: A comparison between three parks in areas with different socioeconomic conditions

Vera Axelsson & Evelina Iversen

Handledare: Vera Vicenzotti, SLU, institutionen för stad och land
Examinator: Malin Eriksson, SLU, institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2026

Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Gestaltningens kvalitet, grönområden, socioekonomi, landskapsarkitektur, sociala värden

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

AI-upplysning

Jag, Evelina Iversen och jag, Vera Axelsson har använt oss av ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) som stöd vid frågor som uppstått under arbetets gång när vi känt att vi behövt input. Vi skrev följande prompt: "Skulle man kunna säga att tillgänglighet, trygghet, förvaltning, vistelsezoner, och mångfunktionalitet, dvs olika aktivitetszoner är sociala värden?". Det diskuterades sedan vidare på handledning. Se Bilaga 1: AI-genererat innehåll.

OpenAI. (2026). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com/>

Jag, Vera Axelsson och jag, Evelina Iversen har använt oss av ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) för brainstorming vid val av ämne för kandidaten. Vi skrev följande prompt: "kan det vara relevant att undersöka gestaltungs-kvalitet ur ett perspektiv av socioekonomi inom landskapsarkitektur för en kandidatuppsats?" vi ställde sedan en följdfråga "kan det vara svårt att definiera kvalitet" och sedan "men kan ändå vara genomförbart?" för att bolla tankar inför uppgiften. Se Bilaga 2: AI-genererat innehåll.

OpenAI. (2026). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com/>

Jag, Evelina Iversen och jag, Vera Axelsson har använt oss av ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) för stöd vid översättning av vår egen sammanfattning till engelska. Vi använde till största del Google translate som stöd för översättning av abstract men testade även att översätta ord/delar med ChatGPT för att se om något ord ansågs fungera bättre.

OpenAI. (2026). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com/>

Jag, Vera Axelsson, har använt mig av ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) för att få översättningar på ett engelskt ord som användes i vetenskapliga artiklar jag läste. Jag skrev följande prompt: "översättningar på social justice till svenska". Jag använde resultatet för att få ett tydligare bild av vad ordet betyder och söka vidare på information utifrån svenska begrepp. Se Bilaga 3: AI-genererat innehåll.

OpenAI. (2026). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com/>

Jag, Evelina Iversen, har använt mig av ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) för att förstå ett begrepp. Jag skrev följande prompt: "dom hänvisar till kvalitéer i parken utifrån riktlinjer för Uppsalas parker (KS 2013) vad menas med KS 2013?" Resultatet användes inte i textform utan bara för att förstå vad som menades. Se Bilaga 4: AI-genererat innehåll.

OpenAI. (2026). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com/>

Jag, Evelina Iversen, har använt mig av ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) för grammatikkorrigering i delar av texten.

OpenAI. (2026). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com/>

Jag, Vera Axelsson, har använt mig av ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) för grammatikkorrigering i delar av texten.

OpenAI. (2026). ChatGPT [Large language model]. <https://chatgpt.com/>

Förord

Detta är ett kandidatarbete som har skrivits inom ramen för landskapsarkitektur vid Sveriges lantbruksuniversitet i Ultuna. Vi vill tacka vår handledare Vera Vicenzotti för all hjälp vi har fått under arbetets gång samt landskapsarkitektstudenterna Agnes Englund, Filippa Carlsson Person, Emelie Nordlöf, Dionne Li Persson och Julia Almebäck för att ha bidragit med råd och synpunkter kring vårt arbete.

Arbetet har genomförts genom ett samarbete mellan studenterna Vera Axelsson och Evelina Iversen som tillsammans har bedrivit undersökningen och skrivit uppsatsen. Båda har deltagit vid datainsamling, analys och i skrivarbetet. Vera Axelsson har skrivit utkast till kapitel 2.1 Sociala värden, 2.6.1 Tillgänglighet, 2.6.2 Trygghet, 2.6.3 Förvaltning, 2.6.5 Mångfunktionalitet, 3 Metod exklusive 3.5 Bedömningsprotokoll. Evelina Iversen har skrivit utkast till kapitel 2.2 Parkers betydelse för människan, 2.3 Det komplexa kvalitetsbegreppet, 2.4 Tidigare studier i ett europeiskt perspektiv, 2.5 Riktlinjer för Uppsalas parker, 2.6.4 Sittplatser. Övriga kapitel såsom Abstract, 1 Inledning, 3.5 Bedömningsprotokoll, 4 Resultat, 5 Diskussion, 6 Slutsats har skrivits tillsammans. Samtliga kapitel har reviderats och lästs av båda studenterna för att skapa en god sammanhållen struktur i form av en röd tråd. Både Vera Axelsson och Evelina Iversen har bidragit med foton till studien.

Sammanfattning

Parker av hög kvalitet spelar en viktig roll för människors hälsa och välbefinnande och fungerar samtidigt som sociala mötesplatser i staden. Denna studie syftar till att undersöka sambandet mellan parkers gestaltningskvalitet och deras socioekonomiska kontext, med Uppsala som utgångspunkt, då alla människor oavsett förutsättningar bör ha likvärdig tillgång till parkmiljöer av hög kvalitet. Gestaltningskvalitet avgränsas i denna studie till fem kvalitetsaspekter som främjar sociala värden, i form av tillgänglighet, trygghet, förvaltning, sittplatser och mångfunktionalitet.

Metoden utgår från platsbesök där tre parker i Uppsala, belägna i områden med olika socioekonomiska förutsättningar, analyseras. För att undersöka sambanden används ett framtaget bedömningsprotokoll baserat på de fem kvalitetsaspekterna. Varje kvalitetsaspekt innefattar delkriterier som tilldelas en bedömning av hög, medel eller låg kvalitet, vilket möjliggör en strukturerad och jämförande analys.

Resultatet visar att skillnaden i gestaltningskvalitet mellan parkerna är små trots socioekonomiska skillnader. Även om vissa variationer förekommer inom enskilda kvalitetsaspekter uppvisar parkerna en liknande helhetsbedömning, vilket indikerar att gestaltningskvalitet inte enbart kan förklaras utifrån socioekonomisk kontext. Studien bidrar därmed till diskussion om jämlik tillgång till parkmiljöer av hög kvalitet och visar att gestaltningskvalitet inte nödvändigtvis följer socioekonomiska mönster.

Nyckelord: gestaltningskvalitet, grönområden, socioekonomi, landskapsarkitektur, sociala värden

Abstract

High-quality parks play an important role in people's health and well being while also functioning as social meeting places within the city. This study aims to examine the relationship between the design quality of parks and their socio-economic context, using Uppsala as a case study, as all people regardless of their circumstances should have equal access to high-quality park environments. In this study, design quality is defined as five quality aspects that promote social values: accessibility, safety, management, seating and multifunctionality

The method is based on site visits where three parks in Uppsala, located in areas with different socio-economic conditions, are analyzed. To examine the relationships, an assessment protocol was developed based on the five quality aspects. Each quality aspect includes subcriteria that are assigned an assessment of high, medium or low quality, which enables a structured and comparative analysis.

The result shows that the difference in design quality between the parks are small despite socio-economic differences. Although some variations occur within individual quality aspects, the parks display a similar overall assessment, indicating that design quality cannot be explained solely based on socio-economic context. The study thus contributes to discussion about equal access to high-quality park environments and shows that design quality does not necessarily follow socio-economic patterns.

Keywords: design quality, urban green spaces, socio-economic context, landscape architecture, social values

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	9
Figurförteckning.....	10
Förkortningar.....	12
1. Inledning	13
1.1 Syfte och frågeställning.....	14
1.2 Avgränsning	14
2. Bakgrund: Parkers sociala värden och kvaliteter	16
2.1 Sociala värden	16
2.2 Parkers betydelse för människan	16
2.3 Det komplexa kvalitetsbegreppet.....	17
2.4 Tidigare studier i ett europeiskt perspektiv	18
2.5 Riktlinjer för Uppsalas parker.....	20
2.6 Kvalitativa egenskaper i en park.....	21
2.6.1 Tillgänglighet.....	21
2.6.2 Trygghet.....	22
2.6.3 Förvaltning	22
2.6.4 Sittplatser	23
2.6.5 Mångfunktionalitet.....	24
3. Metod.....	25
3.1 Framtagning av bedömningsprotokoll.....	25
3.2 Hur bedömningen genomförs	26
3.3 Val av områden.....	26
3.4 Utförande	31
3.5 Bedömningsprotokoll	31
4. Resultat	33
4.1 Källparken	33
4.2 Valsätraparken	34
4.3 Norbyvreten park	35
4.4 Jämförelse mellan parkerna.....	35
4.4.1 Tillgänglighet.....	36
4.4.2 Trygghet.....	38
4.4.3 Förvaltning	40
4.4.4 Sittplatser	41
4.4.5 Mångfunktionalitet.....	44
5. Diskussion.....	47
6. Slutsats	52

Referenser.....	53
AI.genererat innehåll.....	57

Tabellförteckning

- Tabell 1. Bedömningsprotokollet redovisar kvalitetsaspekter för sociala värden och kriterier som krävs för att uppnå respektive kvalitetsgrad. Kriterierna är utskrivna tydligt för att möjliggöra en transparent bedömning. Det finns tre kvalitetsgrader, låg, medel och hög, där skalan nedgraderande från hög till låg. (egen bearbetning, 2026) 31
- Tabell 2. Bedömningsprotokoll för Källparkens sociala värden. Redovisar resultatet av bedömning av delkriterier inom respektive kvalitetsaspekt som resulterar i en genomsnittlig bedömning av kvalitetsaspekten (egen bearbetning, 2026)..... 33
- Tabell 3. Bedömningsprotokoll för Valsätraparkens sociala värden. Redovisar resultatet av bedömning av delkriterier inom respektive kvalitetsaspekt som resulterar i en genomsnittlig bedömning av kvalitetsaspekten (egen bearbetning,2026) .. 34
- Tabell 4. Bedömningsprotokoll för Norbyvreten park sociala värden. Redovisar resultatet av bedömning av delkriterier inom respektive kvalitetsaspekt som resulterar i en genomsnittlig bedömning av kvalitetsaspekten (egen bearbetning,2026) .. 35

Figurförteckning

Figur 1. Karta över parkernas geografiska placering i Uppsala i förhållande till varandra. Källparken tillhör områdestyp två, Norbyvreten park tillhör områdestyp fyra, Valsätraparken tillhör områdestyp två och fem. Skala 1:50000. Skapad av Evelina Iversen (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).	27
Figur 2. Ortofoto som visar Källparken. Parken är markerad med röd linje och inom linjen är analysen genomförd. Skala 1:3000. Skapad av Vera Axelsson (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).	29
Figur 3. Ortofoto som visar Valsätraparken. Parken är markerad med röd linje och inom linjen är analysen genomförd. Skala 1:3000. Skapad av Vera Axelsson (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).	30
Figur 4. Ortofoto som visar Norbyvreten park. Parken är markerad med röd linje och inom linjen är analysen genomförd. Skala 1:3000. Skapad av Vera Axelsson (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).	31
Figur 5. Gungor som är placerade på en öppen yta utan tillgängliga vägar fram till funktionen. (Bild tagen av Vera Axelsson, 2026-02-23)	37
Figur 6. Tillgänglighetsanpassad och inkluderande lekutrustning i Valsätraparken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)	38
Figur 7. Tillgänglighetsanpassad och inkluderande lekutrustning i Norbyvreten park. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)	38
Figur 8. Källparken (till vänster) och Valsätraparken (till höger) goda strktur som visar vägleder besökarna genom och inom parken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23).....	39
Figur 9. Tydligt huvudstråk som sträcker sig vid sidan av Norbyvreten park. Detta gör att besökaren inte leds naturligt in i parken utan endast vid sidan om. (Bild tagen av Vera Axelsson, 2026-02-27)	40
Figur 10. Tecken på slitage på utrustning och nedskräpning i Källparken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)	41
Figur 11. Bilder visar varierande sittplatser i Källparken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23).....	42
Figur 12. Bilder visar varierande sittplatser i Valsätraparken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)	43
Figur 13. Bilder visar varierande sittplatser i Norbyvreten park. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-27)	43

- Figur 14. Bilden visar mångfunktionaliteten som Källparken erbjuder. Exempelvis den varierande topografi som syns i bakgrunden, fotbollsmål till höger samt plats för vila vid sittplatserna. (Bild tagen av Vera Axelsson, 2026-02-23)..... 45
- Figur 15. Bilden visar mångfunktionaliteten som Valsätraparken erbjuder. Topografi och öppna ytor (till vänster) som möjliggör olika aktiviteter. Olika typer av lekutrustning och sittplatser (till höger). (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)..... 45
- Figur 16. Bilden visar Norbyvreten park som erbjuder olika aktiviteter. Fotbollsmål finns för spontanidrott samt öppna ytor (till vänster) och utegym (till höger). (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-27) 46

Förkortningar

NGSA	Nordic Green Space Award
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet

1. Inledning

Gröna utemiljöer har en betydande roll för människors hälsa och välbefinnande, och kan bidra till ett mer jämlikt samhälle mellan olika socioekonomiska grupper, förutsatt att tillgången är rättvis (Boverket 2022a). European Environment Agency (u.å.) menar däremot att tillgången till grönområden och dess kvalitet generellt sett är sämre i områden med lägre socioekonomisk status i Europa. Närhet och tillgänglighet är väsentlig för att användandet ska vara kontinuerligt och resultera i positiva effekter (Grahn & Stoltz 2021). Ett grönområde som är mer än 300 meter från bostaden kommer att göra att användandet minskar, vilket gör avståndet viktigt (Konijnendijk 2021; Grahn & Stoltz 2021). Samtidigt spelar parkernas kvalitet en betydande roll för hur det påverkar människor positivt, något som Grahn och Stoltz (2021) menar handlar om upplevelsevärden och användningsmöjligheter.

Flera studier genomförda i Portugal, Nederländerna och Finland har undersökt sambandet mellan socioekonomiska förutsättningar och tillgång till samt kvalitet på grönområden (Hoffmann et al. 2017; De Vries et al. 2020; Viinikka et al. 2023). Sammantaget visar resultaten i dessa studier att kvaliteten på grönområden ofta är lägre i socioekonomiskt utsatta områden, även om tillgången till grönytor till största del är densamma. Samtidigt finns resultat som visar att det finns variation i vilken typ av kvalitet som erbjuds mellan områden med hög- respektive låg socioekonomisk status. Hoffmann et al. (2017) uttrycker att en ojämn fördelning av kvalitativa grönområden kan ses som social orättvisa, vilket är problematiskt då tillgång till grönområden med hög kvalitet är kopplat till hälsa och välbefinnande.

Socioekonomisk status beskriver människors livsvillkor i samhället utifrån faktorer som utbildning, inkomst och yrke (Segregationsbarometern 2026). Den socioekonomiska statusen påverkar ofta tillgången till resurser vilket i sin tur påverkar livssituationen (ibid). I Sverige finns skillnader mellan grupper med olika socioekonomiska förutsättningar. Personer med lägre socioekonomisk status har i genomsnitt sämre levnadsvillkor och mindre tillgång till resurser, vilket gör socioekonomiska skillnader till en betydande samhällsfråga (Folkhälsomyndigheten 2025).

Uppsala har liksom många andra kommuner en socioekonomisk boendesegregation vilket innebär att det finns skillnader mellan områden i kommunen (Uppsala kommun 2023a). Det går att mäta dessa skillnader i socioekonomiska villkor mellan områden inom samma kommun, till exempel i inkomst, utbildningsnivå och arbetsmarknadstillhörighet (Segregationsbarometern 2026). För att skapa

parker med målsättningen att bland annat erbjuda parker för alla och parker för samhällsnytta så har Uppsala kommun antagit politiska mål och riktlinjer för hur parker ska utformas och utvecklas för att möta användarnas behov (Uppsala kommun 2013). Dessa fastställdes år 2013 som en omarbetning av det tidigare parkprogrammet från 2002, med syfte att skapa gemensamma utgångspunkter för kommunens parkmiljöer (ibid). Uppsala kommun har 260 parker spridda över olika områden i kommunen som varierar i både storlek och karaktär, exempelvis Källparken i Salabacke, Valsättraparken i Valsätra samt Norbyvreten park i Norby (Uppsala kommun u.å.) Dessa parker ligger även i områden med olika status vad gäller socioekonomi (Segregationsbarometern 2026).

Ur ett ämnesperspektiv är det intressant att nyansera kunskap om socioekonomiska förutsättningar påverkar kvaliteten av gestaltningen i offentligt gröna miljöer, då landskapsarkitektur har en central roll i att gestalta urbana miljöer utifrån rumslig kvalitet och användbarhet för människan. Hur kvaliteter i offentligt gröna miljöer skiljer sig mellan områden med olika socioekonomiska förutsättningar i Uppsala är intressant att undersöka eftersom Boverket (2022) menar att kvaliteten på gröna miljöer i hög grad påverkar invånarnas möjligheter till rekreation och hälsa. Att undersöka detta samband kan därmed bidra med en förståelse för om det finns skillnader mellan olika miljöer med Uppsala som exempel för att vinna allmän kunskap, vilket är viktigt då samhällen ska vara gestaltade likvärdigt för alla.

I denna studie definieras begreppet kvalitet som i vilken grad gestaltade parkmiljöer uppfyller egenskaper som möjliggör och främjar människors användning av platsen. Hög kvalitet förstås som parkens förutsättningar för att bjuda in människor till vistelse och samvaro. Kvaliteten värderas utifrån sociala värden såsom tillgänglighet, trygghet, vistelseytor, mångfunktionalitet och förvaltning, vilka är aspekter som anses främja parkens användbarhet.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka sambandet mellan socioekonomiska förutsättningar och gestaltningskvalitet av parker samt att bidra med diskussion om rättvis utformning vid gestaltning av parkmiljöer inom landskapsarkitektur.

- Hur skiljer sig gestaltningskvaliteten mellan Källparken i Sala Backe, Valsättraparken i Valsätra och Norbyvreten park i Norby?

1.2 Avgränsning

Kvalitet är ett komplext och mångdimensionellt begrepp som kan omfatta sociala, estetiska och ekologiska aspekter. I denna studie avgränsas begreppet kvalitet till

parkers sociala värden. Fokus ligger på hur parkernas utformning skapar förutsättningar för vistelse, användning och mänsklig närvaro. Kvalitet behandlas i relation till människors möjligheter att uppehålla sig i parken. Förståelsen av sociala värden utgår från Thompson (2000) som framhåller att sociala värden påverkar parkers förmåga att möjliggöra mänsklig närvaro och aktivitet. Även om studien avgränsas till sociala värden så innebär det inte att andra kvalitetsvärden som exempelvis ekologiska och estetiska värden saknar betydelse för parkers kvalitet.

Urvalet av områden avgränsas till tre parker i Uppsala. Då parkerna är belägna i områden med olika socioekonomiska förutsättningar (Segregationsbarometern 2026), möjliggörs en jämförelse av parkernas kvalitet i relation till socioekonomisk kontext. Antalet parker begränsades även till tre med hänsyn till studiens omfattning och vad som bedömdes vara hanterbart inom ramen för arbetet. Områden inom Uppsala kommun valdes för att studien hade sin utgångspunkt i staden.

2. Bakgrund: Parkers sociala värden och kvaliteter

Detta avsnitt behandlar förståelsen för kvalitetsbegreppet och tar upp tidigare studier för att få ett perspektiv på hur sambandet mellan socioekonomi och kvalitet förhåller sig i andra länder i Europa. Avsnittet behandlar även riktlinjer relevanta för att förstå hur Uppsala kommun arbetar med parker samt vilka kvalitetsaspekter som anses relevanta för att uppnå hög kvalitet utifrån sociala värden i parker.

2.1 Sociala värden

Inom landskapsarkitektur förstås ett väl gestaltat landskap som ett resultat av samspelet mellan estetiska, sociala och ekologiska värden, där den sociala dimensionen ligger till grund för hur en plats används och upplevs (Thompson 2000). Thompson (2000) anser att landskapets värde inte enbart ligger i den fysiska formen eller ekologiska funktionen, utan även i dess förmåga att möjliggöra mänsklig närvaro och aktivitet.

Utifrån Thompsons (2000) resonemang innebär inte kvalitet enbart att en park existerar i ett område, utan också i vilken utsträckning platsen är utformad så att människor kan och vill använda den. Sociala värden uppstår när miljön stödjer vistelse och möten och om dessa förutsättningar saknas begränsas parkens funktion (Thompson 2000).

Sociala värden är en grundförutsättning för att en park ska uppfylla sin funktion som en inkluderande miljö (Błaszczuk et al. 2020). Om gestaltningen främst möjliggör användning för vissa grupper riskerar ojämlika förutsättningar att uppstå i tillgången till de sociala värden som parker kan erbjuda (ibid). Att arbeta med sociala värden i en gestaltning innebär att säkerhetsställa tillgängliga och meningsfulla miljöer för en bred mångfald av människor, vilket utgör en förutsättning för rättvis tillgång till offentliga platser (Länsstyrelsen Uppsala län 2024). Länsstyrelsen Uppsala län (2024) är tydliga med att alla har rätt till goda och lika levnadsvillkor.

2.2 Parkers betydelse för människan

Tillgång till parker skapar möjlighet för rekreation för olika grupper såsom barn, unga, äldre och personer med funktionsnedsättning, där människor från olika delar av samhället kan mötas oavsett socioekonomisk bakgrund, kön, funktionsvariation, ålder eller etnicitet (Boverket 2023). Parker är offentliga och

kostnadsfria rum att besöka och vistas i, vilket ska göra dem tillgängliga för alla (ibid). Grönytor som bjuder in till lek, aktivitet och vistelse utomhus på lika villkor bidrar därmed till ett samhälles attraktivitet och långsiktiga hållbarhet (ibid).

Urbana grönområden spelar även en viktig roll för människors hälsa och välbefinnande då det bland annat bidrar till stressreducering samt stärker mental hälsa och fysisk aktivitet (WHO 2016). Grönområden främjar dessutom den sociala funktionen då parker fungerar som mötesplatser som främjar social interaktion och sammanhållning (Peters et al. 2010). Det är inte endast tillgången till grönytor som är avgörande för människors hälsa och användning av parker, även kvalitativa egenskaper, såsom tillgänglighet, underhåll och säkerhet är positivt associerade med hälsa (WHO 2016). Det krävs alltså gynnsamma förutsättningar för att människor ska vilja stanna och vistas i offentliga miljöer, kvalitet spelar därför en avgörande roll i hur miljöer är utformade för att de ska vara användbara för människor (Gehl 2011).

2.3 Det komplexa kvalitetsbegreppet

Kvalitet är inte ett entydigt begrepp utan kan förstås och definieras på olika sätt utifrån sammanhang och kontext. Rönn (2001) beskriver kvalitet inom landskapsplanering, arkitektur och formgivning som knuten till artefakter, exempelvis parker, torg och gator, det vill säga miljöer skapade av människan genom medvetna avsikter. Han menar därmed att kvalitet inte uppstår naturligt, utan genom mänskliga handlingar, men att dess betydelse kan skilja sig åt beroende på perspektiv, exempelvis mellan designer, förvaltare och brukare (ibid). Det är ett begrepp som är positivt laddat och öppet vilket kan skapa oenighet och därför krävs det diskussion kring begreppet (ibid).

Rönn (2001) framhåller att kvalitet inte kan bedömas objektivt utan delvis är beroende av hur miljön används, upplevs och värderas av människor. Samtidigt menar han att kvalitet uppstår till följd av medvetna handlingar, vilket ligger i linje med hur kvalitetsbegreppet förstås i denna studie. Det vill säga medvetna handlingar som exempelvis hur en park är gestaltad eller förvaltas. Fokus ligger i denna studie på handlingar i form av sociala värden som kan främja användbarhet och vistelse för människor. Samtidigt är begreppet komplext med tanke på betydelsens innebörd för olika personer, något som Rönn (2001) även resonerar kring.

Uppsala kommun definierar kvalitet i parker som att de är lättillgängliga, erbjuder en variation av utbud som främjar rekreation, aktivitet och vila för folkhälsa, samt erbjuder ekosystemtjänster och andra kulturfrämjande egenskaper (Uppsala kommun 2013). Detta går även delvis i linje med hur Gehl (2011) definierar

kvalitet. Han menar att när offentliga utomhusmiljöer är bekväma och bjuder in till aktivitet och vistelse så är miljön av hög kvalitet (ibid). När ett offentligt rum erhåller hög kvalitet så sker inte bara nödvändiga aktiviteter med en tydlig målpunkt, som exempelvis att utträta ett ärende eller ta sig till en specifik plats, utan även valfria aktiviteter som att promenera eller vistas på en plats (ibid). När fler människor väljer att vistas på en plats skapas också förutsättningar för sociala aktiviteter, exempelvis spontana möten eller samtal, vilket gynnar mänsklig interaktion och aktivitet (ibid).

Ytterligare perspektiv på begreppets komplexitet ges av Sveriges Lantbruksuniversitet, som har bedrivit forskning kring miljöpsykologi i 35 år, där man arbetat med sambandet mellan grönområdets utformning och människors hälsa och välbefinnande för att identifiera nyckelkvaliteter i grönområden (Stoltz och Grahn 2021). Det är inte heller endast närhet, storlek eller någon annan enskild kvalitet som kommer att vara avgörande för hur ett grönområde främjar hälsa och välbefinnande, det handlar om hur dessa kombineras (Grahn & Stoltz 2022). Grahn och Stoltz (2022) menar vidare att storlek, vegetation, ytor för lek och fysisk aktivitet samt estetiska inslag är exempel på komponenter som samverkar inom grönområden, vilka kan gynna både sociala funktioner och utrymme för välbefinnande.

Detta visar på variationen i hur kvalitet används och värderas som begrepp i relation till parkmiljöer i olika studier och litteratur, beroende på hur kvalitet definieras och av vem. Definitionen tar, utöver Rönns (2001) resonemang om mänskliga handlingar, även avstamp i Thompsons (2000) syn på sociala värden och dess innebörd inom landskapsarkitektur. I denna studie läggs dessutom stor vikt vid hur parkmiljöerna är utformade för att bjuda in människor till vistelse och aktivitet, vilket ligger i linje med Gehls (2011) definition av kvalitet, men är även något som Uppsala kommun (2013) strävar efter i utformningen av parkmiljöer. Vidare betonar Grahn och Stoltz (2022) vikten av att kombinera olika kvalitetsaspekter för att främja hälsa och välbefinnande. Att parkmiljöer bör innehålla flera kompletterande kvalitetsaspekter av hög kvalitet ligger till grund för denna studie, i detta fall med fokus på sociala värden, för att erbjuda miljöer värdefulla för användarna.

2.4 Tidigare studier i ett europeiskt perspektiv

En studie genomförd av Hoffmann et al. (2017) i Portugal undersökte socioekonomiska kvalitetskillnader i 55 grönområden med hjälp av 49 bedömningskriterier inom de fyra nyckelområdena aktivitet, miljökvalitet, komfort och säkerhet. Studien visade att socioekonomiska skillnader i tillgång till offentliga grönområden inte enbart handlar om närhet, utan även om

grönområdets kvalitet (ibid). Även om majoriteten av stadsdelarna i det undersökta området hade tillgång till ett grönområde inom gångavstånd var kvaliteten lägre i områden med lägre socioekonomisk status, då områdena bland annat hade fler tecken på slitage och vandalisering, färre möjligheter för fysisk aktivitet, färre bekvämligheter samt sämre säkerhet (ibid). Hoffmann et al. (2017) menar vidare att den ojämlika fördelningen innebär en social orättvisa där invånare i socioekonomiskt utsatta områden riskerar att sakna samhällsresurser som främjar människans hälsa och välbefinnande. Resultatet redovisar därmed hur viktigt det är med både tillgänglighet och kvalitet för att säkerställa en jämlik tillgång av grönområden (ibid).

En liknande undersökning genomfördes av De Vries et al. (2020) i Nederländerna, där invånare i socioekonomiskt utsatta områden både hade sämre tillgång och kvalitet på grönområden. Kvaliteter mättes i denna studie utifrån aspekter som upplevelsen av lugn och ro kopplat till stressreduktion och hälsa, samt estetisk kvalitet där njutbara upplevelser kopplas till positivt humör (ibid). Resultaten utifrån studierna i Portugal och Nederländerna stärker argumentet om att kvalitet på grönområden kan vara ojämnt fördelat mellan olika socioekonomiska grupper, även om de kvalitetsaspekterna som undersöks varierar mellan studier.

Globalt sett har de nordiska länderna gjort stora ansträngningar för att minska ojämlikheten genom universell tillgång till offentliga tjänster, vilket i hög grad bidragit till jämlikhet mellan människor (Kvist et al. 2012). Den nordiska välfärdsmodellen handlar om att ge invånarna en hög och jämn levnadsstandard genom en rättvis fördelning av statliga resurser och välfärd (Nordiskt samarbete u.å). Modellen har även lyfts som förebild internationellt då det handlar om att skapa god folkhälsa åt alla (ibid). Många kommuner i Norden planerar för att grönområden och parker ska vara tillgängliga och hälsofrämjande utrymmen för invånarna (Borges et al. 2024), vilket kan anses ligga i linje med den nordiska välfärdsmodellen om jämlikhet och universell tillgång. Trots att Norden ofta nämns som globala ledare för jämlikhet, så finns det även städer som upplever rumslig segregation och socioekonomiska skillnader som påverkar tillgång till urbana bekvämligheter och hälsa (Borges et al. 2024).

I Finland fann Viinikka et al. (2023) att tillgången på grönytor generellt sett var god, och att områden med hög respektive låg socioekonomisk status hade tillgång till grönområden med olika typer av kvaliteter. Undersökningen genomfördes i de sju största stadsregionerna i landet där grönområdena delades in i åtta olika typer, bland annat skogar, större grönområden och grönområden med rekreationsanläggningar och leder (ibid). Dessa olika grönområden främjar olika funktioner vilket kan ses som olika kvaliteter. Områden med hög status hade bättre tillgång till större grönområden och skogar, men med sämre kvaliteter vad

gäller fysisk aktivitet, medan områden med låg status hade bättre tillgång till grönområden med rekreationsanläggningar och leder (ibid). Resultatet visade därmed att områden med lägre socioekonomisk status generellt sett inte hade sämre kvaliteter (ibid). Viinikka et al. (2023) menar att grönområdets kvalitet är avgörande för dess användbarhet men att detta är något som inte beaktas tillräckligt, och därför anses som viktigt inom landskapsplanering.

Även om socioekonomiskt utsatta områden i vissa fall haft god tillgång till grönområden så visar studierna att kvaliteten kan skilja sig åt, och i flera fall inte varit lika hög. Viinikka et al. (2023) framhåller detta som problematiskt då människor som bor i områden med lägre socioekonomisk status inte får samma tillgång till de hälso- och välbefinnande aspekterna som grönområden med hög kvalitet erbjuder, vilket kan skapa en miljömässig orättvisa. Det är därför viktigt att arbeta med att säkerställa att faciliteter, som exempelvis offentliga grönområden, erhåller hög kvalitet och är tillgängliga då det har stora fördelar för hälsa och välbefinnande men även bidrar till att utjämna socioekonomiska skillnader (Borges et al. 2024).

2.5 Riktlinjer för Uppsalas parker

Uppsala kommun (2023b) tog år 2023 fram en uppdaterad plan för stadens parker. Tre åtgärdsområden omfattas i planen, en prioriteringsmodell för investeringar av parker, fördjupade utredningar om bland annat biologisk mångfald, klimat och tillgång till lekplatser samt utvecklingsplaner för större parkområden (ibid). År 2013 antogs mål och riktlinjer för kommunens parker, och den uppdaterade planen syftar till att bidra till att dessa mål uppnås (ibid).

Det finns alltid ett behov av upprustning och utveckling av stadens parker, dels på grund av slitage, dels till följd av förändrade behov (Uppsala kommun 2023b). För att upprätthålla en hållbar stadsutveckling i kommunen med förutsättningar för sociala möten och folkhälsa så krävs därför investering och utveckling av parker (ibid). En likvärdig tillgång till parker och lekmiljöer är en förutsättning för jämlika levnadsvillkor där invånarna trivs, vilket gör att en tillämpad prioriteringsmodell därför anses viktig (ibid).

Planen för Uppsalas parker prioriterar bland annat satsningar på lekmiljö och parker i socioekonomiskt utsatta områden för att främja social inkludering och skapa mötesplatser, vilket kan bidra till att motverka segregation (Uppsala kommun 2023b). Vid upprustning av Valsätraparken i Uppsala fick kommunen dessutom statligt bidrag från Boverket, avsett för att förbättra utomhusmiljöer i områden med socioekonomiska utmaningar (Uppsala kommun 2023d). Satsningar på att skapa lekmiljöer och möjlighet för fysisk aktivitet som är spännande, inkluderande och utmanande anses vara värdefulla för barn och unga (Uppsala

kommun 2023b). I socioekonomiskt utsatta områden kan detta dessutom bidra till att utjämna uppväxtvillkor, då alla får likvärdig tillgång till lek och aktivitet utöver organiserade aktiviteter (ibid). Genom att upprätthålla attraktiva och välskötta parker så kan även den upplevda tryggheten öka, då fler människor lockas till att vistas på platsen (ibid).

Uppsala arbetar med att skapa en hållbar stadsutveckling med likvärdig tillgång till parker för alla, vilket kan anses gå i linje med Agenda 2030s globala mål 11, att skapa hållbara städer och samhällen (Uppsala kommun 2023b; Globala målen 2024). Mer specifikt mål 11.7, att skapa säkra och inkluderande grönområden för alla (Globala målen 2024). Det syftar till att det ska finnas tillgång till grönområden och offentliga platser som är säkra, inkluderande och tillgängliga för alla grupper i samhället (ibid).

2.6 Kvalitativa egenskaper i en park

Nedan presenteras fem aspekter och deras betydelse för parkens kvalitet. Varje aspekt bidrar med specifika värden, men det är i samspelet mellan dem som den övergripande kvaliteten formas. Aspekterna är utvalda eftersom de bedöms främja positiva sociala värden och är betydelsefulla för att möjliggöra användning, vistelse och mänsklig närvaro i parkmiljöer.

2.6.1 Tillgänglighet

Människor har olika behov och förutsättningar beroende på livssituation. Designa för ett inkluderande samhälle innebär därför att designa bort hinder i omgivningen så att alla kan delta på ett jämlikt sätt oavsett vilka förutsättningar människan har (RISE u.å). Designval kan oavsiktligt exkludera vissa grupper från att använda en plats, tillgänglighet är därmed en grundförutsättning för ett socialt hållbart samhälle och leder ofta till lösningar som blir bättre för alla (ibid).

Tillgänglighet handlar om att kunna röra sig inom områden men även om möjligheten att nå parken. Om en park är svår att nå eller saknar tydliga kopplingar till omgivande stråk minskar sannolikheten att den används (Gehl 2011). Vidare menar Gehl (2011) att offentliga rum som är lättillgängliga och inbjudande blir mer attraktiva och används mer frekvent, tillgängligheten till området påverkar alltså parkens användning, spontanitet och sociala funktion.

Studier om parkers kvalitet ur perspektivet hos personer med rörelsehinder visar att bristande tillgänglighet riskerar att exkludera dessa grupper från både naturliga och sociala miljöer, vilket kan leda till sämre livskvalitet för personer med begränsad rörelseförmåga (Błaszczyk et al. 2020). När parker utformas så att alla kan använda dem, oavsett ålder, funktionsförmåga eller bakgrund, skapas bättre

förutsättningar för fysisk aktivitet, återhämtning och social samvaro (ibid). Tillgängliga parker främjar därmed inkludering och delaktighet, och genom universell utformning kan offentliga miljöer användas av fler, vilket motverkar social exkludering och segregation (ibid). Sammantaget bidrar tillgängliga parker till ett mer jämlikt, hälsosamt och socialt hållbart samhälle och utgör därför en central kvalitet.

2.6.2 Trygghet

Människors vilja att vistas på platsen och använda den över tid påverkas av trygghet, det handlar inte enbart om direkt säkerhet utan även om hur miljön upplevs (Boverket 2022b). En park som upplevs som trygg skapar förutsättningar för närvaro, aktivitet och social interaktion, medan en miljö som upplevs som otrygg riskerar att undvikas oavsett vilka funktioner som finns där (ibid). Enligt Boverket (2022b) är faktorer som goda siktlinjer trots grönska, kontinuerlig skötsel och en genomtänkt struktur avgörande för att stärka tryggheten i gröna miljöer.

Även en god belysning, som exempelvis jämn gatubelysning, är viktig för känslan av trygghet men underlättar även andra aspekter som exempelvis orienterbarhet (Boverket 2025). I parker bör man eftersträva en nyanserad helhetsbelysning, där belysning med fördel kan finnas på flera delar av parken, vilket kan öka känslan av överblickbarhet och trygghet (Uppsala kommun 2022). Människor vill kunna se vad som händer på en plats för att känna sig bekväma med att delta (Gehl 2011). Om det är möjligt att i förväg uppfatta aktivitet och närvaro ökar motivationen till att själva använda platsen (ibid). Även platser där människor vistas och rör sig upplevs som tryggare, skymda miljöer kan i stället skapa osäkerhet och tvekan (ibid). Gehl (2011) beskriver att synlighet och tydlighet i offentliga rum är avgörande för att människor ska känna sig inbjudna och trygga för att vistas och delta vilket påverkar parkens användbarhet och sociala funktion. Utan trygghet kan det därför anses att andra gestaltningskvaliteter kan förlora sin betydelse.

2.6.3 Förvaltning

Förvaltning utgör en grundläggande kvalitet i en parks gestaltning, eftersom den påverkar både om människor vill använda en plats och dess långsiktiga funktion (Sherif 2026). Skötsel och underhåll har betydelse för hur en park uppfattas och används då bristande skötsel såsom okontrollerad växtlighet, skräp eller trasig utrustning signalerar avsaknad av omsorg och tillsyn (ibid). Enligt Jansson & Randrup (2020) är förvaltning avgörande för att säkerställa en långsiktig relevans. Det är genom kontinuerlig prioritering som parken kan fortsätta möta användarnas

behov och förbli attraktiv för samhället medan bristande skötsel riskerar att försämra parkens värden och minska användandet (ibid).

Fongar et al. (2019) menar att upplevd kvalitet påverkas av besöksfrekvensen av en park. Ett grönområde som ger intryck av att vara välskött och av god kvalitet har fler besökare än områden som är bristfälliga (ibid). Bristande underhåll, skräp och vandalism skapar negativa upplevelser och gör att människor väljer att inte återvända till platsen (ibid). Tillgången till rena och trygga grönområden är avgörande för om människor väljer att vistas där, förvaltning är därför en avgörande förutsättning för att en park ska upplevas som attraktiv och värd att använda över tid (ibid).

2.6.4 Sittplatser

Möjligheten att sitta är en avgörande faktor för att människor ska kunna vistas i offentliga miljöer under en längre tid (Gehl 2011). Sittmöjligheter möjliggör dessutom ett flertal aktiviteter, som exempelvis att äta, spela spel, sola och prata, vilket bidrar till kvaliteten på offentliga rum (ibid). Tillgången till, eller bristen på, sittplatser kan därför betraktas som en central aspekt vid utvärdering av utomhusmiljöers kvalitet (ibid). Gehl (2011) menar vidare att ett enkelt sätt att förbättra kvaliteten på sådana miljöer är att erbjuda goda sittmöjligheter, ett välutrustat offentligt rum bör således erbjuda varierade sittmöjligheter som skapar förutsättningar för olika användargrupper att stanna och vistas på en plats.

Möjligheten att kunna sitta är viktigt, särskilt för äldre och rörelsehindrade som vistas i utemiljöer (Uppsala kommun 2019). Tillgång till sittplatser underlättar både promenader i syfte att nå ett mål och för promenader i rekreativt syfte, men fungerar även som mötesplatser i parker och andra rekreativa miljöer (ibid). Uppsala kommun (2019) ser tillgängliga sittplatser som en åtgärd för att främja folkhälsa och livskvalitet och har därför tagit fram riktlinjer för utformning av nya sittplatser samt vid upprustning och underhåll av sittplatser på allmän plats (ibid). Riktlinjerna omfattar tillgänglighet, underhåll och lämpligt placeringsintervall (ibid). Det finns olika typer av sittplatser som kan kombineras men för att öka tillgängligheten bör sittplatser vara utrustade med ryggstöd och armstöd, så kallade parksoffor (ibid). Längs gångstråk i gatu- och parkområden rekommenderas att sittplatser placeras med jämna intervaller på cirka 200 meter och på platser där många människor vistas samtidigt, exempelvis i parkmiljöer med speciella vyer eller aktiviteter, kan antalet platser även behöva utökas (ibid).

En kvalitativ studie genomförd i Melbourne, Australien undersökte vuxnas behov och preferenser av parkmiljöer (Veitch et al. 2022). Resultatet visade att estetik, atmosfär, bekvämligheter såsom sittplatser och bord samt en variation av funktioner för fysisk aktivitet anpassade till olika åldrar, var några av de aspekter

som lyftes fram av deltagarna (ibid). Sittplatser med olika funktioner lyfts fram som en viktig aspekt för att främja den sociala interaktionen mellan människor, såsom bänkar, picknickbord, grillplatser och väderskyddade sittplatser (ibid). Även tillgången till ett tillräckligt antal sittplatser ansågs vara viktigt (ibid).

2.6.5 Mångfunktionalitet

Parker varierar i storlek. Grahn och Stoltz (2022) menar att det inte finns någon lägsta gräns för hur stort ett grönområde bör vara, då även mindre grönytor kan bidra med förbättrad hälsa, stressreduktion, social sammanhållning och vistelse i gröna miljöer. Däremot krävs generellt större grönområden, eller att de ingår i ett grönt nätverk såsom gång- och cykelleder, för bättre möjlighet till mer fysiskt krävande aktiviteter och mer fullständig återhämtning vid stress och mental trötthet (ibid).

Det räcker inte att ett rum är fysiskt tillgängligt utan det kräver att det erbjuder förutsättningar för olika interaktioner för att få en människa att stanna (Gehl 2011). För att detta ska vara möjligt krävs ytor som är utformade så att människor både kan röra sig genom dem och uppehålla sig i dem under en längre tid, kvaliteten i parkens enskilda delar blir därför viktig (ibid).

Barn behöver varierande lekmiljöer för sin motoriska och sociala utveckling, detta kan innebära anlagda lekplatser, skogsdungar, kullar och liknande (Uppsala kommun 2024). Äldre barn, ungdomar och vuxna söker ofta ytor för spontanidrott och informella mötesplatser, som exempelvis utegym, fotbollsplaner, parkouranläggningar och boulebanoer (ibid). Människor kan även ha behov av mer lågintensiva aktiviteter som lättare rörelse, promenader och vila, vilket finns möjlighet för i Uppsalas parker (Uppsala kommun 2023c). Tillgången till parkmiljöer som erbjuder den kvalitet som efterfrågas är även kopplad till förbättrad generell hälsa (WHO 2016). En attraktiv grön miljö ökar användningen under längre tid och av fler människor, vilket kommer att bidra positivt till människors hälsa (ibid).

Topografi kan utgöra en kvalitet i parkmiljöer genom att skapa naturlig rumslighet och variation (Boverket 2021). Höjdskillnader möjliggör utblickar och långa siktlinjer samt uppmuntrar till rörelse och lek särskilt för barn (ibid). Det bidrar till en mångsidig användning över året, exempelvis genom sitt- och liggytor under sommaren och ger förutsättningar för vinteraktiviteter som pulkaåkning under den kallare delen av året (ibid).

3. Metod

Avsnittet behandlar hur studien är genomförd med fokus på hur ett framtaget bedömningsprotokoll har använts för att undersöka de utvalda parkerna i studien, samt hur urvalet av parkerna genomfördes.

3.1 Framtagning av bedömningsprotokoll

Ett protokoll har utformats för att bedöma gestaltningskvalitet i parker med fokus på sociala värden. Gestaltningskvalitet har i studien definierats till fem kvalitetsaspekter, tillgänglighet, trygghet, förvaltning, sittplatser och mångfunktionalitet. Dessa aspekter kan kopplas till kvaliteter i gestaltningen som är värdefulla för användaren. Kvalitetsaspekterna bygger på tidigare studier och forskning om kvalitet i parker. För varje aspekt har specifika kriterier formulerats som anger vad som krävs för att uppnå låg, medel eller hög kvalitet. Kriterierna är ett bedömningsstöd och finns för att skapa en transparent tolkning vid platsanalys.

För att skapa en grund för bedömningen av parkers kvalitet används Nordic Green Space Award (2016), NGSA, som referensram. NGSA är ett bedömningssystem som tagits fram gemensamt av forskare och kommunala parkförvaltare, i Sverige, Danmark och Norge för att identifiera och bedöma kvaliteter i urbana grönområden (Lindholst et al. 2016). Lindholst et al. (2016) menar att en central fråga i dagens förvaltning av grönområden är "vad kännetecknar ett bra urbant grönområde?", vilket bedömningssystemet syftar till att ta itu med genom att skapa en struktur för hur kvalitet kan jämföras och förbättras. Detta kan i sin tur bidra till utformningen av välfungerande grönområden i Norden som kan uppskattas av människor (ibid). Projektet NGSA genomfördes mellan 2009–2012 och resulterade i ett bedömningssystem där 41 delkriterier är organiserade under tio huvudkriterier, vilka i sin tur är grupperade under tre huvudteman: struktur och allmänna aspekter, funktionalitet och upplevelse samt ledning och organisation (ibid). Kriterierna utvecklades med ambitionen att hålla antalet kriterier så begränsat som möjligt samtidigt som de skulle täcka alla aspekter av kvalitet som bedömdes vara centrala (ibid). Urvalet baserades på kriteriernas relevans och bedömningsbarhet och fastställdes genom tester och gemensamma diskussioner mellan projektets parter (ibid). Varje delkriterium har en riktlinje för bedömning och bedöms på en femgradig skala från låg till hög kvalitet, där ett poäng är dåligt och fem poäng är mycket bra, grönområdet får sedan en totalpoäng som säger vilken kvalitet grönområdet har (ibid).

Bedömningssystemet är ett verktyg som används för att skapa förståelse för vad som kännetecknar kvalitet i grönområden och är utformat för att möjliggöra en platsanpassad bedömning (Lindholst et al. 2016). Delar av detta bedömningssystem har använts som en av flera utgångspunkter vid utformningen av studiens bedömningsprotokoll med syfte att säkerhetsställa relevans i förhållande till studiens mål. Delar av NGSAs huvudkriterier, såsom tillgänglighet, rekreations- och sociala aspekter samt underhåll (Lindholst et al 2016), har fungerat som inspiration vid framtagandet av de valda kvalitetsaspekterna i protokollet. Huvudkriterierna valdes ut eftersom de är centrala för att analysera sociala värden som studien fokuserar på. Protokollet har även kompletterats med ytterligare aspekter som inte ingår i NGSAs men som bedöms, utifrån annan litteratur och studier, vara betydelsefulla för parkers sociala värden, exempelvis trygghet och mångfunktionella ytor.

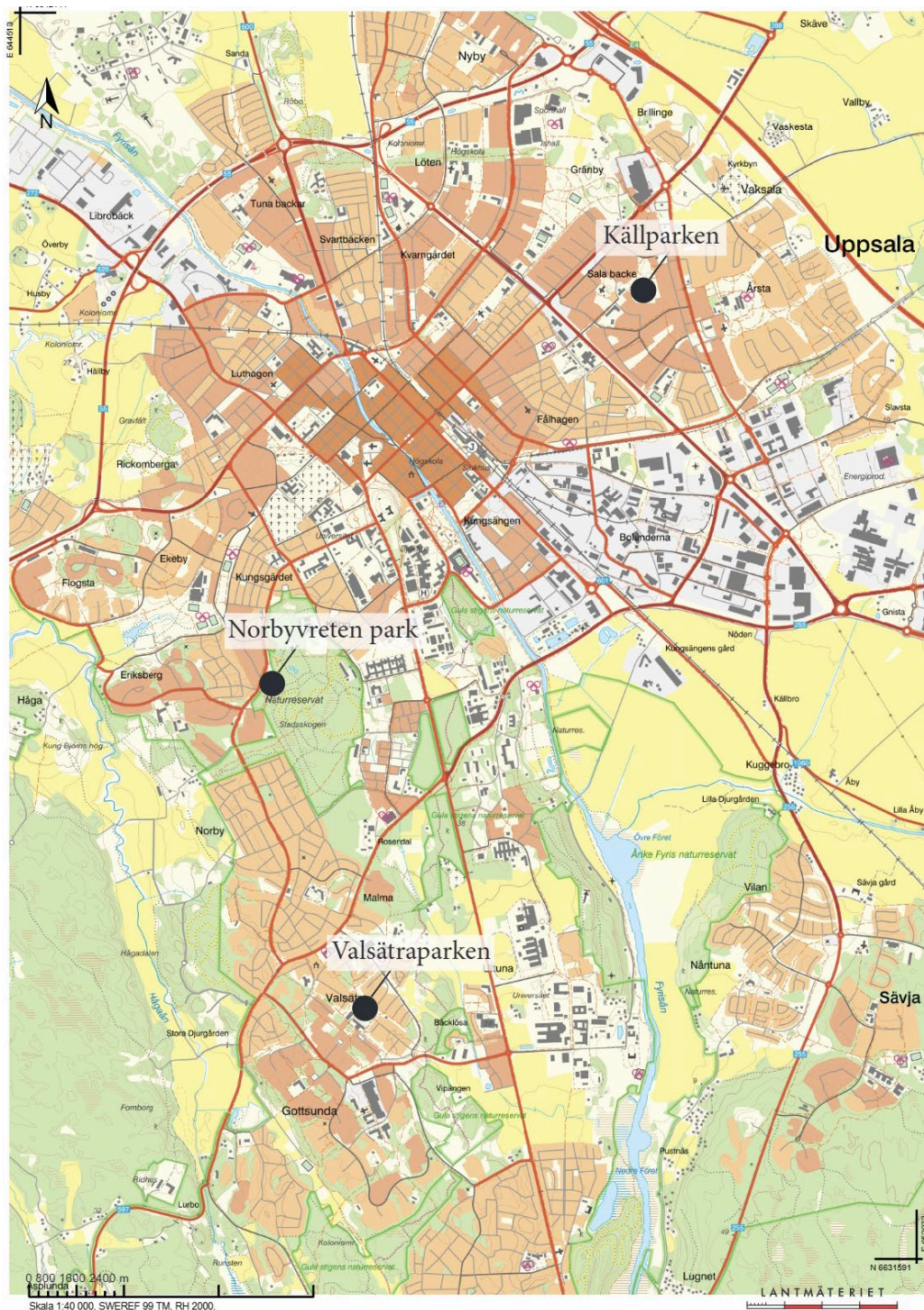
3.2 Hur bedömningen genomförs

Strukturen i NGSAs bedömningsriktlinjer, det vill säga vad som ska uppfyllas för att nå respektive kvalitetsnivå, har fungerat som inspiration vid utformningen av studiens egna bedömningskriterier. Kriterierna för hög kvalitet har formulerats med utgångspunkt i evidensbaserat material om vad som främjar sociala värden i parkmiljö. Skalan har därefter successivt nedgraderats från hög till låg kvalitet, där låg kvalitet motsvarar en avsaknad eller brist av kvalitetsaspekten. Medel kvalitet innebär att platsen delvis uppfyller dem. När varje kriterium har getts en bedömning sammanvägs det till ett genomsnittligt resultat som representerar kvalitetsnivån för den aktuella kvalitetsaspekten. Det är den nivå som är mest framträdande i kriterierna som fastställs som aspektens slutliga kvalitetsgrad.

Bedömningsprotokollet har använts för att säkerhetsställa en enhetlig bedömning. Varje kvalitetsaspekt har bedömts utifrån i vilken grad kvaliteten kommer till uttryck i den fysiska gestaltningen. Den tregradiga skala som används möjliggör en jämförelse mellan parkerna. NGSAs använder en femgradig skala (Lindholst et al 2016), men i denna studie bedömdes en tregradig skala vara tillräcklig för att urskilja relevanta skillnader mellan aspekterna. Med hänsyn till studiens omfång ansågs en femgradig skala inte tillföra ytterligare värde, då den tregradiga skalan skapar en tydlig jämförelse mellan aspekterna. Kartor har använts som ett kompletterande verktyg för att tydliggöra parkernas struktur.

3.3 Val av områden

Datainsamlingen genomfördes genom platsbesök i tre utvalda parker i Uppsala, Källparken, Valsätraparken och Norbyvreten park.

Figur 1. Karta över parkernas geografiska placering i Uppsala i förhållande till varandra. Källparken tillhör områdestyp två, Norbyvreten park tillhör områdestyp fyra, Valsätraparken tillhör områdestyp två och fem. Skala 1:50000. Skapad av Evelina Iversen (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).

Parkerna valdes utifrån kriteriet att de ska vara belägna i områden med olika socioekonomiska förutsättningar. För att identifiera och kartlägga dessa områden användes Segregationsbarometern. Segregationsbarometern (2026) är ett

nationellt uppföljningsverktyg som används för att analysera socioekonomisk segregation i Sverige. Analysen baseras på ett antal indikatorer kopplade till samhällsområden, såsom boendeform, inkomst, arbete och utbildning (ibid). Verktøyets syfte är att synliggöra hur segregation utvecklas över tid och bidra till en ökad förståelse för dess konsekvenser för jämlikhet i samhället (ibid).

I Segregationsbarometern (2026) delas geografiska områden in i så kallade områdestyper, vilket är en klassificering baserad på ett socioekonomiskt index. Indelningen omfattar fem olika områdestyper som representerar varierande socioekonomiska förutsättningar (ibid).

Beskrivning av de fem områdestyperna:

- Områdestyp 1 – områden med stora socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 2 – områden med socioekonomiska utmaningar
- Områdestyp 3 – socioekonomiskt blandade områden
- Områdestyp 4 – områden med goda socioekonomiska förutsättningar
- Områdestyp 5 – områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar (Segregationsbarometern 2026)

Segregationsbarometern har använts som underlag vid urvalet av parker genom att identifiera områdestyper som representerar olika socioekonomiska förutsättningar. De valda parkerna ligger i områden som tillhör skilda områdestyper, vilket möjliggör en jämförande analys i relation till socioekonomisk kontext. Parkerna är relativt jämförbara i storlek, vilket är viktigt för att möjliggöra en jämförelse. Därmed bör risken minska att skillnader i parkernas kvalitet beror på deras storlek snarare än på den socioekonomiska kontexten. Parkerna rustades upp under samma tidsperiod och förväntas därmed ha utformats utifrån samma riktlinjer för Uppsalas parker som står beskrivet i Uppsala parker Riktlinjer (2013).

Källparken, belägen i stadsdelen Sala backe i nordöstra Uppsala, anlades under 1950-talet men har genomgått en omfattande upprustning under senare år och färdigställdes 2018 (Uppsala kommun 2021). Området Mellersta Sala backe är klassificerat som områdestyp två, vilket innebär ett område med socioekonomiska utmaningar (Segregationbarometern 2025).

Figur 2. Ortofoto som visar Källparken. Parken är markerad med röd linje och inom linjen är analysen genomförd. Skala 1:3000. Skapad av Vera Axelsson (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).

Valsätraparken som är belägen i Valsätra anlades på 1970-talet men rustades upp under perioden 2019–2020 genom åtgärder som syftade till att stärka bland annat tillgänglighet och trygghet, något som skedde via dialog med barn och unga i området (Uppsala kommun 2023d; Uppsala kommun 2025). Valsätraparken är enligt Segregationsbarometern (2026) belägen i gränsen mellan två olika områdestyper, området Norby-Norra Valsätra samt området Mellersta Valsätra-Gottsunda centrum-Östra Gottsunda. Norby-Norra Valsätra är klassificerat till områdestyp 5, vilket innebär område med mycket goda socioekonomiska förutsättningar, medan Mellersta Valsätra-Gottsunda centrum-Östra Gottsunda är klassificerat till områdestyp 2, områden med socioekonomiska utmaningar (ibid). Valsätraparken är intressant i studien eftersom den är belägen i ett område där två olika områdestyper möts (Segregationsbarometern 2026). Parkens gestaltningkvalitet kan därför påverkas av flera socioekonomiska kontexter samtidigt. Detta gör parken relevant att inkludera i studien då den möjliggör ytterligare ett perspektiv på jämförelsen mellan parker som är belägna i olika socioekonomiska sammanhang.

Figur 3. Ortofoto som visar Valsätraparken. Parken är markerad med röd linje och inom linjen är analysen genomförd. Skala 1:3000. Skapad av Vera Axelsson (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).

Norbyvreten park är belägen intill stadsskogen i området omkring Sommarro, Norby och Eriksberg och rustades upp under 2018 (Uppsala lekparkar 2019). Parken är belägen i området Kåbo-Norra Rosendal, vilket är klassificerat som områdestyp 4, områden med goda socioekonomiska förutsättningar (Segregationbarometern 2026).

Figur 4. Ortofoto som visar Norbyvreten park. Parken är markerad med röd linje och inom linjen är analysen genomförd. Skala 1:3000. Skapad av Vera Axelsson (2026) med underlag från Lantmäteriet © (2026).

3.4 Utförande

Platsanalys har valts som metod eftersom studien fokuserar på parkens gestaltning och de kvaliteter som är synliga i den fysiska miljön. Besöken i Källparken och Valsätraparken genomfördes den 23 februari 2026 under dagtid. Besöket i Norbyvreten park genomfördes 27 februari 2026 under dagtid. Samtliga besök ägde rum på vardagar. Protokollen fylldes i analogt på plats genom gemensam diskussion och analys av respektive område och digitaliserades samma dag som besöken genomfördes. Platsanalysen möjliggör en bedömning av faktiska och observerbara förhållanden snarare än upplevda eller användarens erfarenheter. Det är relevant för att det ska ske en rättvis jämförelse av konkreta gestaltningskvaliteter i områden med olika socioekonomiska förutsättningar.

Användningen av ett gemensamt bedömningsprotokoll stärker studiens jämförbarhet eftersom parkerna bedöms utifrån samma kriterier. Genom att konkret beskriva vad som krävs för att nå olika kvalitetsnivåer ökar transparensen. Samtidigt sker bedömning av gestaltning alltid med inslag av tolkning. För att undvika och hantera det har kriterierna formulerats så konkret som möjligt och bedömningen har genomförts strikt enligt protokollets struktur.

3.5 Bedömningsprotokoll

Protokollet med tillhörande kvalitetsaspekter och kriterier som använts vid bedömning av parkerna presenteras nedan.

Tabell 1. Bedömningsprotokollet redovisar kvalitetsaspekter för sociala värden och kriterier som krävs för att uppnå respektive kvalitetsgrad. Kriterierna är utskrivna tydligt för att möjliggöra en transparent bedömning. Det finns tre kvalitetsgrader, låg, medel och hög, där skalan nedgraderande från hög till låg. (egen bearbetning, 2026)

Kvalitetsaspekt	Kriterier för låg Kvalitet	Kriterier för Medel Kvalitet	Kriterier för hög Kvalitet	Evidens
Tillgänglighet	<ul style="list-style-type: none"> - Betydande delar av parken är svåra att nå för personer med nedsatt rörelseförmåga - Bristande tillgänglighet i området - Ingen inkluderande lekutrustning 	<ul style="list-style-type: none"> - Delar av parken är tillgängliga, men vissa funktioner nås endast via trappor, branta lutningar eller ojämnt underlag utan alternativ lösning - Gångvägar är generellt framkomliga men kan vara smala, ojämma eller periodvis svårånvända 	<ul style="list-style-type: none"> - Alla parkens huvuddelar är tillgängliga - Det finns tillgängliga gångvägar med tydliga kopplingar till parken som möjliggör användning - Stort utbud av inkluderande lekutrustning 	<p>Se kapitel 2.6.1 Tillgänglighet</p>

		- Inslag av inkluderande lekutrustning		
Trygghet	<ul style="list-style-type: none"> - Bristande eller obefintlig belysning längs stråk och vistelseytor - Skymda partier utan tydliga siktlinjer - Parken saknar tydlig struktur. 	<ul style="list-style-type: none"> - Belysning finns, men den är ojämn eller saknas i vissa delar av parken. - Vissa partier är mindre överblickbara (skymda hörn) - Strukturen bjuder delvis in till användning/närvaro 	<ul style="list-style-type: none"> - God och jämn belysning längs gångstråk, entréer och vistelseytor - Överblickbara miljöer med goda siktlinjer - Parkens struktur främjar människors närvaro 	<p>Se kapitel 2.6.2</p> <p>Trygghet</p>
Förvaltning	<ul style="list-style-type: none"> - Förekomst av skadegörelse, skräp eller eftersatt underhåll i parken 	<ul style="list-style-type: none"> - Skötseln av ytor och utrustning är överlag god men mindre brister förekommer (exempelvis skräp, slitage) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ytor och utrustning är hela, rena och väl underhållna 	<p>Se kapitel 2.6.3</p> <p>Förvaltning</p>
Sittplatser	<ul style="list-style-type: none"> - Få sittplatser och ojämn fördelning i parken - Majoriteten saknar rygg- och armstöd - Finns ingen variation av sittplatser 	<ul style="list-style-type: none"> - Placeringen av sittplatser är koncentrerad till vissa delar av parken - En del sittplatser har rygg- och/eller armstöd - Variationen av sittplatser är begränsad 	<ul style="list-style-type: none"> - Det finns många sittplatser som är placerade längs gångstråk och vid målpunkter som exempelvis lekplatser, aktivitetsytor eller utsiktsslägen - Majoriteten av bänkarna har rygg- och armstöd - Variation av sittplatser finns, både för enskild vila och social samvaro 	<p>Se kapitel 2.6.4</p> <p>Sittplatser</p>
Mångfunktionalitet	<ul style="list-style-type: none"> - Lekmiljö saknas - Avsaknad av varierade ytor för aktivitet såsom spontanidrott eller lågintensiv rörelse - Det finns inte möjlighet för flera grupper att vistas samtidigt 	<ul style="list-style-type: none"> - Lekmiljö finns men riktar sig till en begränsad åldersgrupp - Någon form av yta som främjar aktivitet finns men variationen är begränsad - Begränsad möjlighet för olika grupper att vistas samtidigt 	<ul style="list-style-type: none"> - Lekmiljö finns och riktar sig till ett bredare åldersspann - Finns varierade ytor som möjliggör flera typer av aktiviteter, exempelvis spontanidrott, lågintensiv rörelse, lek och social samvaro - Utformningen möjliggör social inkludering genom att olika grupper kan vistas i parken samtidigt 	<p>Se kapitel 2.6.5</p> <p>Mångfunktionalitet</p>

4. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultaten från bedömningen av de tre undersökta parkerna följt av en jämförelse mellan Källparken, Valsätraparken och Norbyvreten park. För varje kvalitetsaspekt tilldelas respektive kriterium en färgmarkering som motsvarar vilken kvalitetsgrad som uppnås. Röd färg motsvarar låg kvalitet, gul färg motsvarar medel kvalitet och grön färg motsvarar hög kvalitet.

4.1 Källparken

Tabell 2. Bedömningsprotokoll för Källparkens sociala värden. Redovisar resultatet av bedömning av delkriterier inom respektive kvalitetsaspekt som resulterar i en genomsnittlig bedömning av kvalitetsaspekten (egen bearbetning, 2026)

Kvalitetsaspekt	Kriterier för låg kvalitet	Kriterier för medel kvalitet	Kriterier för hög kvalitet	Genomsnittlig bedömning
Tillgänglighet	- Betydande delar av parken är svåra att nå för personer med nedsatt rörelseförmåga	- Delar av parken är nåbara, men vissa funktioner nås endast via trappor, branta lutningar eller ojämnt underlag utan alternativ lösning	- Alla parkens huvuddelar är nåbara	
	- Eristande tillgänglighet i området	- Gångvägar är generellt framkomliga men kan vara smala, ojämna eller periodvis svåravvägda	- Det finns tillgängliga gångvägar med tydliga kopplingar till parken som möjliggör användning	
	- Ingen inkluderande lekutrustning	- Inslag av inkluderande lekutrustning	- Stort utbud av inkluderande lekutrustning	
Trygghet	- Eristande eller obefintlig belysning längs stråk och vistelsezoner	- Belysning finns, men den är ojämn eller saknas i vissa delar av parken.	- God och jämn belysning längs gångstråk, entréer och vistelsezoner	
	- Skynds partier utan tydliga siktlinjer	- Vissa partier är mindre överblickbara (skynds hörn)	- Överblickbara miljöer med goda siktlinjer	
	- Parken saknar tydlig struktur	- Strukturen bjuder delvis in till användning/närvaro	- Parkens struktur främjar människors närvaro	
Förvaltning	- Förekomst av skadegörelse, skräp eller eftersatt underhåll i parken	- Skötseln av ytor och utrustning är överlag god men mindre brister förekommer (exempelvis, skräp, slitage)	- Ytor och utrustning är hela, rena och väl underhållna	
Sittplatser	- Få sittplatser och ojämn fördelning i parken	- Placeringen av sittplatser är koncentrerad till vissa delar av parken	- Det finns många sittplatser som är placerade längs gångstråk och vid målpunkter som exempelvis lekplatser, aktivitetsytor eller utsiktslägen	
	- Majoriteten saknar rygg- och armstöd	- En del sittplatser har rygg- och/eller armstöd	- Majoriteten av bänkarna har rygg- och armstöd	
	- Finns ingen variation av sittplatser	- Variationen av sittplatser är begränsad	- Variation av sittplatser finns, både för enskild vila och social samvaro	
Mångfunktionalitet	- Lekmiljö saknas	- Lekmiljö finns men riktar sig till en begränsad åldersgrupp	- Lekmiljö finns och riktar sig till ett bredare åldersspann	
	- Avsaknad av varierade ytor för aktivitet såsom spontanidrott eller lågintensiv rörelse	- Någon form av yta som främjar aktivitet finns men variationen är begränsad	- Finns varierade ytor som möjliggör flera typer av aktiviteter, exempelvis spontanidrott, lågintensiv rörelse, lek och social samvaro	
	- Det finns inte möjlighet för flera grupper att vistas samtidigt	- Begränsad möjlighet för olika grupper att vistas samtidigt	- Utformningen möjliggör social inkludering genom att olika grupper kan vistas i parken samtidigt	

4.2 Valsätraparken

Tabell 3. Bedömningsprotokoll för Valsätraparkens sociala värden. Redovisar resultatet av bedömning av delkriterier inom respektive kvalitetsaspekt som resulterar i en genomsnittlig bedömning av kvalitetsaspekten (egen bearbetning, 2026)

Kvalitetsaspekt	Kriterier för låg kvalitet	Kriterier för medel kvalitet	Kriterier för hög kvalitet	Genomsnittlig bedömning
Tillgänglighet	- Betydande delar av parken är svåra att nå för personer med nedsatt rörelseförmåga	- Delar av parken är nåbara, men vissa funktioner nås endast via trappor, branta lutningar eller ojämnt underlag utan alternativ lösning	- Alla parkens huvuddelar är nåbara	
	- Bristande tillgänglighet i området	- Gångvägar är generellt framkomliga men kan vara smala, ojämma eller periodvis svårantända	- Det finns tillgängliga gångvägar med tydliga kopplingar till parken som möjliggör användning	
	- Ingen inkluderande lekutrustning	- Inslag av inkluderande lekutrustning	- Stort utbud av inkluderande lekutrustning	
Trygghet	- Bristande eller oöfentlig belysning längs stråk och vistelseytor	- Belysning finns, men den är ojämn eller saknas i vissa delar av parken.	- God och jämn belysning längs gångstråk, entréer och vistelseytor	
	- Skymda partier utan tydliga siktlinjer	- Vissa partier är mindre överblickbara (skymda hörn)	- Överblickbara miljöer med goda siktlinjer	
	- Parken saknar tydlig struktur	- Strukturen bjuder delvis in till användning/närvaro	- Parkens struktur främjar människors närvaro	
Förvaltning	- Förekomst av skadegörelse, skräp eller eftersatt underhåll i parken	- Skötsel av ytor och utrustning är överlag god men mindre brister förekommer (exempelvis, skräp, slitage)	- Ytor och utrustning är hela, rena och väl underhållna	
Sittplatser	- Få sittplatser och ojämn fördelning i parken	- Placeringen av sittplatser är koncentrerad till vissa delar av parken	- Det finns många sittplatser som är placerade längs gångstråk och vid målpunkter som exempelvis lekplatser, aktivitetsytor eller utsiktslägen	
	- Majoriteten saknar rygg- och armstöd	- En del sittplatser har rygg- och/eller armstöd	- Majoriteten av bänkarna har rygg- och armstöd	
	- Finns ingen variation av sittplatser	- Variationen av sittplatser är begränsad	- Variation av sittplatser finns, både för enskild vila och social samvaro	
Mångfunktionalitet	- Lekmiljö saknas	- Lekmiljö finns men riktar sig till en begränsad åldersgrupp	- Lekmiljö finns och riktar sig till ett bredare åldersspann	
	- Avsaknad av varierade ytor för aktivitet såsom spontanidrott eller lågintensiv rörelse	- Någon form av yta som främjar aktivitet finns men variationen är begränsad	- Finns varierade ytor som möjliggör flera typer av aktiviteter, exempelvis spontanidrott, lågintensiv rörelse, lek och social samvaro	
	- Det finns inte möjlighet för flera grupper att vistas samtidigt	- Begränsad möjlighet för olika grupper att vistas samtidigt	- Utformningen möjliggör social inkludering genom att olika grupper kan vistas i parken samtidigt	

4.3 Norbyvreten park

Tabell 4. Bedömningsprotokoll för Norbyvreten park sociala värden. Redovisar resultatet av bedömning av delkriterier inom respektive kvalitetsaspekt som resulterar i en genomsnittlig bedömning av kvalitetsaspekten (egen bearbetning, 2026)

Kvalitetsaspekt	Kriterier för låg kvalitet	Kriterier för medel kvalitet	Kriterier för hög kvalitet	Genomsnittlig bedömning
Tillgänglighet	- Betydande delar av parken är svåra att nå för personer med nedsatt rörelseförmåga	- Delar av parken är nåbara, men vissa funktioner nås endast via trappor, branta lutningar eller ojämnt underlag utan alternativ lösning	- Alla parkens huvuddelar är nåbara	
	- Bristande tillgänglighet i området	- Gångvägar är generellt framkomliga men kan vara smala, ojämna eller periodvis svårarvända	- Det finns tillgängliga gångvägar med tydliga kopplingar till parken som möjliggör användning	
	- Ingen inkluderande lekutrustning	- Inslag av inkluderande lekutrustning	- Stort utbud av inkluderande lekutrustning	
Trygghet	- Bristande eller obefintlig belysning längs stråk och vistelseytor	- Belysning finns, men den är ojämn eller saknas i vissa delar av parken.	- God och jämn belysning längs gångstråk, entréer och vistelseytor	
	- Skynda partier utan tydliga siktlinjer	- Vissa partier är mindre överblickbara (skynda hörn)	- Överblickbara miljöer med goda siktlinjer	
	- Parken saknar tydlig struktur	- Strukturen bjuder delvis in till användning/närvaro	- Parkens struktur främjar människors närvaro	
Förvaltning	- Förekomst av skadegörelse, skräp eller eftersatt underhåll i parken	- Skötseln av ytor och utrustning är överlag god men mindre brister förekommer (exempelvis, skräp, slitage)	- Ytor och utrustning är hela, rena och väl underhållna	
Sittplatser	- Få sittplatser och ojämn fördelning i parken	- Placeringen av sittplatser är koncentrerad till vissa delar av parken	- Det finns många sittplatser som är placerade längs gångstråk och vid målpunkter som exempelvis lekplatser, aktivitetsytor eller utsiktslägen	
	- Majoriteten saknar rygg- och armstöd	- En del sittplatser har rygg- och/eller armstöd	- Majoriteten av bänkarna har rygg- och armstöd	
	- Finns ingen variation av sittplatser	- Variationen av sittplatser är begränsad	- Variation av sittplatser finns, både för enskild vila och social samvaro	
Mångfunktionalitet	- Lekmiljö saknas	- Lekmiljö finns men riktar sig till en begränsad åldersgrupp	- Lekmiljö finns och riktar sig till ett bredare åldersspann	
	- Avsaknad av varierade ytor för aktivitet såsom spontanidrott eller lågintensiv rörelse	- Någon form av yta som främjar aktivitet finns men variationen är begränsad	- Finns varierade ytor som möjliggör flera typer av aktiviteter, exempelvis spontanidrott, lågintensiv rörelse, lek och social samvaro	
	- Det finns inte möjlighet för flera grupper att vistas samtidigt	- Begränsad möjlighet för olika grupper att vistas samtidigt	- Utformningen möjliggör social inkludering genom att olika grupper kan vistas i parken samtidigt	

4.4 Jämförelse mellan parkerna

Genom bedömningen av parkerna med hjälp av det framtagna protokollet har ett resultat kunnat sammanställas utifrån de analyserade kvalitetsaspekterna. Resultatet visar att Källparken, som är belägen i områdestyp 2, uppnår hög kvalitet inom aspekterna trygghet, sittplatser och mångfunktionalitet. Däremot bedöms tillgänglighet och förvaltning uppnå en medelnivå av kvalitet. Valsätraparken, som är belägen inom två olika områdestypklassificeringar, uppvisar genomgående hög kvalitet. I Norbyvreten park, som ligger i områdestyp

4, uppnår majoriteten av kvalitetsaspekterna hög kvalitet. Undantaget är trygghet som bedöms uppnå medel kvalitet. Sammantaget visar resultatet att parkerna uppvisar relativt liknande kvalitetsnivåer, även om vissa variationer förekommer mellan kvalitetsaspekterna.

Tabell 5. Redovisar en sammanställning av bedömningsprotokollen från Källparken, Valsätraparken och Norbyvreten park. (egen bearbetning 2026)

RESULTAT			
Kvalitetsaspekter	Källparken Områdestyp 2	Valsätraparken Områdestyp 2 och 5	Norbyvreten Områdestyp 4
Tillgänglighet			
Trygghet			
Förvaltning			
Möjlighet till vistelse			
Mångfunktionalitet			

4.4.1 Tillgänglighet

Svårtillgängliga aktivitetsytor i Källparken kräver att besökare använder smala stigar eller rör sig över ojämnt underlag. Detta skapar utmaningar och minskar parkens användbarhet för en bredare målgrupp. Avsaknad av alternativa eller anpassade gångvägar påverkar tillgängligheten då Gehl (2011) framhåller möjligheten att kunna nå och röra sig i en park som en viktig del av tillgänglighet.

Figur 5. Gungor som är placerade på en öppen yta utan tillgängliga vägar fram till funktionen. (Bild tagen av Vera Axelsson, 2026-02-23)

Strukturen i Valsätraparken är genomtänkt och sammanhängande. Gångvägarna är utformade för att koppla samman parkens olika funktioner samt ansluta omkringliggande gångstråk på ett lättillgängligt sätt, vilket enligt Błaszczuk et al. (2020) bidrar till en inkluderande miljö. Lekmiljön är placerad på ett plant underlag vilket gör att fler människor oavsett förutsättning kan använda miljön. I kontrast har källparken nivåskillnader och kanter i lekmiljön vilket RISE (u.å) menar försvårar framkomligheten.

I Norbyvreten park når besökare alla parkens huvuddelar via tillgängliga gångstråk och naturliga rörelsemönster. Däremot finns få inslag av inkluderande lekutrustning vilket även gäller för Valsätraparken. I Källparken saknas inkluderande lekutrustning helt vilket innebär att olika grupper inte har likadana förutsättningar för lek (RISE u.å). Trots brister i utrustningens tillgänglighet är markmaterialet vid lekmiljöerna anpassat för rörelsehindrade, något som förekommer i samtliga lekparken.

*Figur 6. Tillgänglighetsanpassad och inkluderande lekutrustning i Valsätraparken.
(Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)*

*Figur 7. Tillgänglighetsanpassad och inkluderande lekutrustning i Norbyvreten park.
(Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)*

Sammanfattningsvis uppfyller Valsätraparken och Norbyvreten park fler kriterier på högre nivå för kvaliteten tillgänglighet genom parkens struktur och utrustning, vilket enligt Błaszczyk et al. (2020) är något som är avgörande för att människor med olika behov ska kunna använda parken. Källparken som helt saknar inkluderande lekutrustning och endast uppnår medel kvalitet på övriga kriterier får därmed en genomsnittlig bedömning som medel kvalitet. Utemiljöer kan sällan vara helt tillgänglighetsanpassade och trots att Källparken uppnår medel kvalitet medan de andra två parkerna uppnår hög kvalitet så innebär det inte att skillnaden är markant.

4.4.2 Trygghet

Både Källparken och Valsätraparken är utrustade med belysning som följer huvudstråken och som finns vid huvuddelarna av parken. Denna typ av belysning är något som anses viktigt ur ett trygghetsperspektiv (Boverket 2025; Uppsala

kommun 2022). Det ger även möjlighet till användning under kvällstid samt belysning för passage när det är mörkt. Norbyvreten park har belysning vid huvuddelar av parken, som exempelvis vid lekplatsen, men saknar belysning på en av gångvägarna intill stadsskogen.

Källparken och Valsätraparken har även en tydlig struktur som visar besökarna hur de förväntas röra sig genom parken och mellan de olika funktionerna. Det finns tydliga, större gångstråk i koppling till parkerna som leder människan genom parken från olika håll, vilket i sin tur kan främja vistelse mer än att det bara fungerar som en passage. Även andra funktioner, exempelvis att det finns sittplatser längs med gångstråk, kan främja vistelse och närvaron av människor på platsen, vilket enligt Gehl (2011) bidrar till en ökad trygghetskänsla. Norbyvreten park har inte lika tydlig struktur då den större cykel-och gångväg som finns inte går genom parken, utan snarare på sidan av, det finns inte heller några sittplatser längs med detta större stråk. Parken nås på så sätt enklast från endast ett håll, om man inte kommer från Stadsskogen, vilket blir en skillnad strukturmässigt jämfört med Källparken och Valsätraparken.

Figur 8. Källparken (till vänster) och Valsätraparken (till höger) goda strktur som visar vägleder besökarna genom och inom parken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)

Figur 9. Tydligt huvudstråk som sträcker sig vid sidan av Norbyvreten park. Detta gör att besökaren inte leds naturligt in i parken utan endast vid sidan om. (Bild tagen av Vera Axelsson, 2026-02-27)

En annan betydande aspekt är goda siktlinjer och att man ska kunna ha en överblick över sin omgivning. När människor kan se vad som händer runt omkring sig ökar tryggheten och även användningen av en plats (Gehl 2011). I Källparken finns det vissa partier med skymd sikt, vilket kan upplevas som mer otrygga speciellt under kvällstid, när även närvaron av människor minskar. Valsätraparken och Norbyvretens park har mer öppna strukturer med bättre siktlinjer över områdena vilket kan upplevas som mer tryggt.

Sammantaget uppvisar Källparken och Valsätraparken hög kvalitet ur ett trygghetsperspektiv, vilket är viktigt för människors användning av platsen, medan Norbyvreten park genomsnittligt bedöms ha medel kvalitet då övervägande delkriterier endast uppnår medel kvalitet.

4.4.3 Förvaltning

Ur ett förvaltningsperspektiv skiljer sig Källparken, som bedöms ha medel kvalitet, från de två andra parkerna som bedöms ha hög kvalitet. I Källparken noterades fler tecken på bristande underhåll genom att det förekommer mer skräp och klotter på utrustning jämfört med de övriga parkerna vilket enligt Sherif (2026) påverkar vistelse och funktion. Det fanns också tecken på slitage då exempelvis

fotbollsmålen hade trasigt nät. Dessa brister var främst koncentrerade till vissa delar av parken men påverkar helhetsintrycket och gav en känsla av bristande tillsyn. Bristande tillsyn kan påverka människors vilja att vistas i parken och den upplevda kvaliteten (Fongar et al. 2019).

Figur 10. Tecken på slitage på utrustning och nedskräpning i Källparken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)

Valsätraparken upplevs däremot som välskött över hela området. Parkmiljön var ren och i det stora hela fri från skadegörelse, med undantag för klotter på en vägg. Känslan av en välskött miljö främjar mänsklig närvaro (Randrup & Jansson 2020) och kan därför anse bidra till en högre upplevd kvalitet.

I Norbyvreten park fanns renlighet och underhåll också tydligt närvarande som i Valsätraparken. Det var ingen skadegörelse, med undantag för klotter i liten omfattning likt Valsätraparken. En välskött miljö gör parken attraktiv att använda och ökar sannolikheten att besökare återkommer (Fongar et al. 2019).

Alla tre parker har en god grundförvaltning men bedöms i protokollet på olika kvalitetsnivåer. Att Källparken bedöms ha medel kvalitet vad gäller förvaltning beror på förekomsten av en stor mängd klotter och viss nedskräpning, medan Valsätraparken och Norbyvreten park uppnår hög kvalitet på grund av det genomgående rena och välsköta intrycket. Under platsbesöket observerades även konkreta insatser för vintertidens användning i Källparken och Valsätraparken. Exempelvis hade bildäck placerats vid lyktstolpar för att möjliggöra säkrare pulkaåkning, vilket visar på aktiv förvaltning för att främja vistelse under årets kallare månader.

4.4.4 Sittplatser

Alla tre parkerna har en hög kvalitet när det gäller sittplatser, med det finns skillnader i placering och rumslig fördelning. Källparken har ett stort antal sittplatser av varierande typer. Det finns enkla bänkar med arm och ryggstöd,

vilket anses som tillgängliga sittplatser (Uppsala kommun 2019), bänkar med ryggstöd, picknickbord och barnanpassade sittplatser. Det finns även sittplatser under pergola med delvis skugga. Denna variation bidrar till ökad inkludering, då olika grupper som äldre, barnfamiljer eller större sällskap har möjligheten att använda parken utifrån sina behov (Gehl 2011). Sittmöjligheter gör även att olika typer av aktiviteter kan ta plats (Gehl 2011), samtidigt som det främjar den sociala funktionen (Veitch et al. 2022). Sittplatserna är jämnt placerade längs parkens huvudstråk och vid viktiga målpunkter såsom aktivitetsytor och lekmiljöer men även vid vistelseytor för rekreation och utspritt på den öppna gräsytan. Spridningen av sittplatser skapar dessutom goda förutsättningar för både enskild vila och social samvaro samtidigt som det stärker parkens användbarhet. På platser där många människor vistas samtidigt är det viktigt med ett tillräckligt antal platser (Uppsala kommun 2019; Veitch et al. 2022), något som det finns gott om i Källparken.

Figur 11. Bilder visar varierande sittplatser i Källparken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)

Valsätraparken har liknande variation av sittplatser, bänkar med armstöd och ryggstöd, picknickbord, hammock och sittplatser för barn. Till skillnad från källparken finns också sittplatser i ett mindre hus med tak och väggar, vilket

möjliggör vistelse även i regnväder. En annan skillnad från Källparken är dess placering, i Valsätraparken är majoriteten av sittplatserna koncentrerade till en specifik del av parken, främst i anslutning till lekmiljön, och sittplatser saknas därför i anknytning till de öppna gräsytorerna. Det finns inte heller bänkar jämnt fördelat längs omkringliggande gångstråk som i Källparken. På liknande sätt är fördelningen i Norbyvretens park, sittplatserna är för de mesta koncentrerade kring lekmiljön, men enkla bänkar finns delvis längs med gångstråk. Variationen av sittplatser främjar även i Norbyvreten olika typer av aktiviteter, enskild vila och social samvaro.

Figur 12. Bilder visar varierande sittplatser i Valsätraparken. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)

Figur 13. Bilder visar varierande sittplatser i Norbyvretens park. (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-27)

Källparken visar generellt en högre kvalitet på grund av den mer omfattande spridningen av sittplatser, då Valsätraparken och Norbyvretens park endast bedöms

ha medel kvalitet på detta delkriterium. Sammanfattningsvis har alla parkerna en god variation av sittplatser och samtliga når genomsnittligt hög kvalitet trots sämre fördelning i Valsätra och Norby. Då sittplatser är en avgörande kvalitet för att människor ska kunna stanna och vistas på en plats (Gehl 2011) så är det bra att samtliga parker erhåller hög kvalitet.

4.4.5 Mångfunktionalitet

Utifrån denna kvalitetsaspekt bedöms parkerna som likvärdiga, av hög kvalitet. Parkerna innehåller lekmiljöer av variation, något Uppsala kommun (2024) framhåller som viktigt för motorisk och social utveckling för barn. De riktar sig dessutom till ett brett åldersspann, vilket skapar förutsättningar för att olika målgrupper kan använda ytan och därmed öka parkens användning. Även om Valsätraparken har en mer tydlig riktning på ålder med variation uppdelad i olika rum så finns variation i Källparken och Norbyvreten park också.

Utöver lekmiljöer erbjuder parkerna varierande och flexibla ytor som möjliggör olika typer av aktiviteter. Detta är något som är relevant för att människor ska vilja stanna och använda en plats (Gehl 2011). Parkerna erbjuder öppna, fria gräsytor som kan användas för spontanidrott eller lek, varierad topografi i Källparken och Valsätraparken möjliggör även vinteraktiviteter som pulkaåkning (Boverket 2021). I Källparken och Norbyvreten park finns fotbollsmål utställda på gräsytan, i Källparken finns även parkourställningar och klättervägg. I Valsätraparken finns boulebana. Dessa aktiviteter kan uppmuntra till spontanidrott och gynna äldre barn, ungdomar och vuxna (Uppsala kommun 2024). Samtidigt ges möjligheten för lågintensiva aktiviteter såsom picknick, vila eller annan typ av socialt umgänge i alla parker. Mångfunktionaliteten stärker parkens användbarhet då det blir anpassningsbart för olika behov. Om en grönyta upplevs som attraktiv kommer fler människor att vilja använda platsen, vilket bidrar till folkhälsa (WHO 2016).

Då parkerna består av olika typer av ytor bidrar det till att fler sällskap kan vistas på platsen samtidigt utan känslan av att man tränger sig på varandra. Även om parkers storlek inte har någon lägsta gräns utifrån ett hälsoperspektiv så främjar större parker bättre möjlighet till aktiviteter (Grahn & Stoltz 2022). Då samtliga parker är av större storlek ger detta möjlighet till att olika grupper kan genomföra varierande aktiviteter parallellt, vilket kan anses bidra till en inkluderande miljö. Detta kan även anses främja den sociala inkluderingen och gör parken till en mötesplats i området (Peters et al. 2010).

Figur 14. Bilden visar mångfunktionaliteten som Källparken erbjuder. Exempelvis den varierande topografi som syns i bakgrunden, fotbollsmål till höger samt plats för vila vid sittplatserna. (Bild tagen av Vera Axelsson, 2026-02-23)

Figur 15. Bilden visar mångfunktionaliteten som Valsätraparken erbjuder. Topografi och öppna ytor (till vänster) som möjliggör olika aktiviteter. Olika typer av lekutrustning och sittplatser (till höger). (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-23)

Figur 16. Bilden visar Norbyvreten park som erbjuder olika aktiviteter. Fotbollsmål finns för spontanidrott samt öppna ytor (till vänster) och utegym (till höger). (Bilder tagna av Vera Axelsson och Evelina Iversen, 2026-02-27)

5. Diskussion

Resultatet visar att skillnaden mellan de tre parkerna är relativt liten. Även om variationer kan identifieras inom enskilda delkriterier är det inga markanta skillnader i den sammantagna helhetsbedömningen. Parkerna har olika styrkor och svagheter inom olika områden men den övergripande gestaltningskvaliteten är likvärdig.

Vid urvalet av parker gjordes även ett medvetet val att inkludera parker som har rustats upp under ungefär samma tidsperiod. Detta ansågs vara en viktig faktor eftersom det ökar sannolikheten att parkerna har utvecklats utifrån liknande planeringsprinciper och riktlinjer. Eftersom Uppsala kommun (2013) uppdaterade sina mål för parker år 2013 bör parkerna som undersökts i denna studie ha utvecklats utifrån samma mål och riktlinjer. Att i stället jämföra parker som utvecklats under olika tidsperioder hade kunnat ge en felaktig jämförelse, då de kan ha skilda prioriteringar.

Valsätraparken har den högsta bedömningen av gestaltningskvalitet men marginalen till Källparken och Norbyvreten park är minimal. Valsätraparken är belägen i anslutning till två områdestyper, både ett område med socioekonomiska utmaningar och ett område med starkare socioekonomiska förutsättningar, medan de två andra parkerna är belägna i områden som ingår i en områdestyp. Trots detta uppnår samtliga parker en liknande helhetsbedömning. Resultatet visar därmed att parkers gestaltningskvalitet inte enbart kan förklaras utifrån områdets socioekonomiska status. Ett intressant perspektiv är dock att den park som är belägen i ett område där fler områdestyper möts, Valsätraparken, uppnår något högre bedömning av kvalitet. När olika områdestyper och bostadsområden möts kan parker fungera som en gemensam mötesplats för människor med olika bakgrund och förutsättningar. Detta kan i sin tur ställa högre krav på parkens utformning, funktioner och tillgänglighet, vilket kan bidra till en mer genomarbetad gestaltning. I arbetet med att rusta upp Valsätraparken genomfördes en medskapandedialog där framför allt barn och unga involverades i utvecklingen av parken (Uppsala kommun 2023d). Detta kan även bidra till att gestaltningen tar hänsyn till olika behov och därmed kan anses som betydelsefull för boende i området. Då parken ligger i en gränsszon kan den anses ha en särskilt viktig roll i den urbana strukturen som ett sammanlänkande grönt rum mellan områden. Det kan också medföra att större resurser läggs, vilket kan bidra med högre upplevd kvalitet på platsen. Detta framhålls även av Uppsala kommun (2023d) som erhöll statligt bidrag från Boverket i upprustningen av Valsätraparken, i syfte att förbättra utomhusmiljöer i socioekonomiskt utsatta områden. Huruvida liknande satsningar gjorts i upprustningen av Källparken och

Norbyvreten park framgår inte. Samtidigt krävs det ytterligare studier för att avgöra om detta är ett generellt mönster eller om resultatet speglar lokala planeringsförutsättningar.

I analysen framträder dock vissa skillnader mellan kvalitetsaspekterna, men det bör tolkas som variation i styrkor och svaghet snarare än ojämlik kvalitet. Parkerna har fått bedömning med olika gradering inom kriterierna men ingen park uppvisar genomgående låga eller höga värden av kvalitet som skapar en tydlig skillnad från de andra bedömningarna. Även om Valsätraparken uppnår hög kvalitet inom fler enskilda aspekter än de övriga parkerna, är skillnaderna inte tillräckligt stora för att tala om en ojämn fördelning av gestaltningskvalitet mellan områdena. Resultatet visar att det krävs större skillnader i de bedömda kvalitetsaspekterna för att kunna påvisa ett tydligt samband mellan socioekonomisk kontext och parkers gestaltningskvalitet. Även om parkerna ska uppfylla samma mål och riktlinjer så är det rimligt att de erbjuder olika kvaliteter till en viss grad då de inte är identiskt utformade. En annan aspekt som kan betraktas som en kvalitet som identifierats vid observationer i samtliga parker är närvaron av toaletter. När tillgången till en sådan funktion finns tillgänglig skapas bättre förutsättningar för besökare att stanna under en längre tid, något som därför kan anses främja parkernas användbarhet för besökare.

Att gestaltningskvaliteten skiljer sig marginellt mellan parkerna med olika socioekonomiska förutsättningar kan vara kopplat till Uppsalas ambition att gestalta parker för alla, vilket tydligt framgår av kommunens riktlinjer och planbeskrivningar för parker (Uppsala kommun 2023b). Kommunens satsningar på att upprätthålla en hållbar stadsutveckling samt prioritera parker och lekmiljö i socioekonomiskt utsatta områden (Uppsala kommun 2023b) kan ha skapat förutsättningar för mer jämlika offentliga miljöer, något som även studiens resultat indikerar. Samtidigt kan resultatet ha påverkats av studiens bedömningsprotokoll, om kvalitetsaspekternas kriterier har utformats för generaliserat skulle detta kunna jämna ut eventuella skillnader mellan parkerna. För att uppnå mer djupgående resultat hade kriterierna eventuellt behövt vara mer specificerade. Vidare kan även avgränsningen av att endast undersöka sociala värden ha påverkat utfallet. Detta är ett medvetet urval för att skapa ett tydligt fokus men innebär samtidigt att helhetsbedömningen av parkernas kvalitet är begränsad till avgränsningen. Sociala värden har däremot en viktig roll i människors användning av parker då det kan främja den sociala funktionen och sammanhållning i form av mötesplatser (Peters et al. 2010) och kan även ses som en förutsättning för social rättvisa. Utifrån detta perspektiv kan avgränsningen därför anses relevant trots att fler värden är viktiga och troligtvis spelar en roll i människors uppfattning av kvalitet. Eftersom kvalitetsbegreppet är mångfacetterat (Rönn 2001) kan de aspekter som valts för att undersöka gestaltningskvalitet i

denna studie inte anses omfatta hela betydelsen för vad kvalitet innebär i parkmiljöer. En mer omfattande analys, där ytterligare perspektiv av kvalitetsaspekter som exempelvis estetiska och ekologiska värden hade inkluderats, hade därför kunnat vara relevant att undersöka. Detta då resultatet för vilken gestaltningskvalitet som parkerna har hade kunnat se annorlunda ut.

Tidigare forskning i Europa har visat samband mellan socioekonomiska utmaningar och lägre upplevd kvalitet i grönområden (Hoffmann et al. 2017; De Vries et al. 2020). I denna studie framträder dock inte dessa skillnader mellan parker med olika socioekonomiska förutsättningar, vilket kan jämföras med resultaten från studien genomförd i Finland. Där fann Viinikka et al. (2023) att kvalitet generellt sett inte är sämre i utsatta områden, utan att olika typer av kvalitet skiljer sig mellan områden med hög respektive låg socioekonomisk status. Även detta kan indikera att gestaltningskvalitet inte alltid påverkas av socioekonomiska förutsättningar. De skillnader som finns mellan studier i olika europeiska länder, där länder som Portugal och Nederländerna till skillnad från Finland funnit samband mellan gestaltningskvalitet och socioekonomi (Hoffmann et al. 2017; De Vries et al. 2020; Viinikka et al. 2023), skulle kunna förklaras av att länder i Norden ofta framhålls som globala ledare för jämlikhet (Borges et al. 2024). Detta skulle kunna bidra till mindre skillnader vad gäller kvalitet mellan olika offentliga grönområden. Samtidigt förekommer även segregation och socioekonomiska skillnader i städer i Norden (Borges et al. 2024), exempelvis Uppsala, vilket skulle kunna påverka tillgången till grönområden med hög kvalitet. Lokala förutsättningar kan därför sannolikt spela en betydande roll i relationen mellan socioekonomisk status och gestaltningskvalitet, snarare än enbart nationell kontext. I Uppsala betonas bland annat vikten av upprustning och investering av parker för dess påverkan på sociala möten och folkhälsa (Uppsala kommun 2023b), vilket kan ha bidragit till en mer jämlik utformning av parker. Samtliga parker som undersöks har genomgått en upprustning under senare tid, vilket stärker att Uppsala kommuns ambitioner om investering och upprustning har påverkat parkernas utformning och då även studiens resultat.

Utifrån detta perspektiv kan Uppsala kommuns satsningar på att upprusta parker i områden med olika socioekonomiska förutsättningar förstås som ett arbete för att säkerställa en likvärdig tillgång till parker, något Uppsala kommun (2013) framhåller som en förutsättning för jämlika levnadsvillkor för invånarna. Å andra sidan är en begränsning i studien urvalet av parker, då endast tre parker har analyserats. Detta innebär att resultaten inte nödvändigtvis kan generaliseras till alla parker i Uppsala. Ett större urval hade kunnat ge en mer representativ bild av hur gestaltningskvaliteten relaterar till olika socioekonomiska kontexter. Valet av områden baserades på Segregationbarometerns (2026) klassificering av områdestyper, vilket innebär att studien är beroende av hur denna indelning har

genomförts och avgränsats. Klassificeringen är en förenkling av verkligheten och generalisering av dynamiska sociala förhållanden, vilket gör att den geografiska indelningen inte alltid behöver överensstämja helt med den faktiska sociala situationen (Segregationbarometern 2026). Inom en områdestyp kan det även förekomma variationer vilket inte är synligt i segregationsbarometerns verktyg.

Valet av de kriterier som kvalitetsaspekterna innefattar kan även problematiseras. Även om studien skiljer de fem olika kvalitetsaspekterna åt som olika typer av funktioner så är dessa inte alltid tydligt avgränsade från varandra. Exempelvis kan förvaltning och trygghet överlappa, även om förvaltning i form av skötsel och underhåll är viktigt för att upprätthålla en ren och hel miljö så kan det även påverka den upplevda tryggheten i en miljö. I denna studie har dessa aspekter trots detta valts att analyseras separat eftersom delar av förvaltningen kan bidra till upplevd trygghet, men trygghet har flera aspekter som inte nödvändigtvis behöver relateras till förvaltning och därför kan de skiljas åt. Förvaltning skulle också kunna ses som en estetisk aspekt, men samtidigt påverkar den upplevda skötseln sociala värden då Randrup och Jansson (2020) menar att skötsel är avgörande för om människor kommer att vilja använda en plats.

Trygghet är ett svårtolkat begrepp som kan uppfattas på olika sätt beroende på individ och sammanhang. Inom landskapsarkitektur kan detta skapa en diskussion då en och samma utformning kan ha både positiva och negativa effekter på upplevelsen av trygghet. Vegetation som skymmer siktlinjer kan upplevas som otryggt, samtidigt som det exempelvis kan fungera som kompletterande lekmiljöer för barn utöver programmerade lekytor. Buskage kan dessutom fungera som skydd i ryggen vid sittplatser, vilket kan skapa en känsla av trygghet, samtidigt som det kan begränsa sikt och överblickbarhet. I sådana situationer kan siktlinjer vara viktigare utifrån den plats man befinner sig på än att en hel park har öppna och fria siktlinjer. Det kan alltså handla om vikten av en balans mellan exponering och skydd, något även Boverket (2022b) lyfter som något att tänka på vid utformning av grönmiljöer, att behålla grönska trots gallring och röjning. Men samtidigt kan siktlinjer därav vara ett svårtolkat begrepp som är svårbedömt då det både kan bidra till upplevd trygghet och otrygghet. Vidare kan trygghet både förstås som en objektiv och subjektiv aspekt. Faktorer som exempelvis belysning kan ses som ett objektiva kriterium som generellt bidrar till trygghet men hur belysningen upplevs är samtidigt subjektivt och beror på dess utformning och placering. Det kan därför vara komplext att undersöka och bedöma trygghet men det anses samtidigt som en viktig kvalitet vad gäller sociala värden och hur det bjuder in människor till vistelse av en plats, därför har denna aspekt valts i studien.

Tillgänglighet är en aspekt som omfattar flera olika dimensioner. I denna studie ligger fokus främst på tillgänglighet ur ett perspektiv för rörelsehindrade. Det är dock viktigt att belysa att även andra former av funktionsnedsättningar, såsom exempelvis kognitiva svårigheter och synnedsättning, ställer krav på olika typer av anpassningar. Detta innebär att en djupgående analys av tillgänglighet egentligen behöver ta hänsyn till ett brett spektrum av aspekter och kriterier. Detta är viktigt att ha i åtanke både vid liknande studier samt i yrkesrollen som landskapsarkitekt. Utformningen av utomhusmiljöer kräver en medvetenhet om den komplexitet som tillgänglighet innebär, där olika användargrupperns behov behöver vägas in för att skapa inkluderande och fungerade miljöer. Även tillgången till funktioner som offentliga toaletter kan betraktas som en del av tillgänglighetsaspekten, exempelvis ur ett barnfamiljperspektiv, där sådana faciliteter är avgörande för möjligheten att vistas på en plats under en längre tid. Slutligen så finns det fler kriterier inom varje aspekt som man hade kunnat inkluderas för att bedöma kvalitet. Om fler kvalitetsaspekter och kriterier hade inkluderats eller prioriterats på annat sätt hade resultatet dessutom kunnat se annorlunda ut.

6. Slutsats

Denna studie har undersökt om det finns ett samband mellan socioekonomiska förutsättningar och gestaltungs-kvaliteten i parker. Resultatet visar att de tre analyserade parkerna uppvisar relativt liknande nivåer av kvalitet inom de studerade kvalitetsaspekterna tillgänglighet, trygghet, förvaltning, sittplatser och mångfunktionalitet. De skillnader som identifieras är begränsade och ger inte ett tydligt stöd för att socioekonomiska förutsättningar i sig avgör kvaliteten på parkernas gestaltning. Resultatet indikerar istället att andra faktorer som exempelvis kommunal förvaltning och investering, kan ha en betydande roll för parkers gestaltungs-kvalitet. Trots att resultaten i denna studie visar att socioekonomiska förutsättningar inte tydligt avgör gestaltungs-kvaliteten så krävs fortsatt medvetenhet både hos landskapsarkitekter och kommuner vid utformning och förvaltning av jämlika utomhusmiljöer. För att skapa parkmiljöer som främjar hälsa och välbefinnande, samtidigt som de är tillgängliga för alla invånare, krävs välutformade rum som säkerställer likvärdiga kvalitetsaspekter som tillgänglighet, trygghet, förvaltning, vistelseytor och mångfunktionalitet. För att upprätthålla dessa kvalitetsaspekter över tid krävs det också från kommuner att kontinuerlig upprustning, förvaltning och investering sker i olika områden oavsett socioekonomisk status. Denna kombination är nödvändig för att alla människor ska ha tillgång till jämlika miljöer av hög kvalitet.

För att vidareutveckla kunskapen inom området kan framtida studier omfatta ett större antal parker och inkludera fler städer i andra geografiska områden. Detta skulle kunna bidra till att undersöka om liknande mönster framträder i ett bredare sammanhang. Vidare kan studien genomföras under olika årstider och vid olika tider på dygnet, eftersom upplevelsen av kvalitetsaspekterna kan påverkas av faktorer som exempelvis växtligheten, ljusförhållanden och besökare. Slutligen kan en framtida forskning även inkludera fler kvalitetsaspekter såsom ekologiska och estetiska värden. Även en mer omfattande analys av de kvalitetsaspekter som har undersökts kan vara relevant för att skapa en mer helhetsbaserad förståelse för relationen mellan socioekonomiska förutsättningar och gestaltungs-kvalitet i parker.

Referenser

- Błaszczyc, M., Suchocka, M., Wojnowska-Heciak, M. & Muszyńska, M. (2020). Quality of urban parks in the perception of city residents with mobility difficulties. PeerJ. 8, e10570. <https://peerj.com/articles/10570/>
- Borges, L. A., Rohrer, L., Nilsson, K. (red.) (2024). Green and healthy Nordic cities: How to plan, design, and manage health-promoting urban green space. Nordregio Report:1. ISBN: 978-91-8001-088-7. <https://norden.divaportal.org/smash/get/diva2:1824218/FULLTEXT01.pdf>
- Boverket (2021). Ta tillvara tomtens förutsättningar. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/skolors-miljo/byggnaden-och-utemiljon/utemiljons-struktur/tomtens-forutsattningar/> [2026-02-23]
- Boverket (2022a). Därför behövs grönplanering. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/gronplan/darfor-behovs/> [2026-01-26]
- Boverket (2022b). Trygg grönstruktur och park. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/metoder/fysiska-atgarder/trygg-gronstruktur-och-park/> [2026-02-12]
- Boverket (2023). Parker, stadsgrönska och landskap. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/gronstruktur/> [2026-02-02]
- Boverket (2025). Belysning – ett sätt att öka tryggheten. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/metoder/fysiska-atgarder/belysning/> [2026-03-04]
- De Vries, S., Buijs, A., Snep, R. (2020) Environmental Justice in The Netherlands: Presence and Quality of Greenspace Differ by Socioeconomic Status of Neighbourhoods. Sustainability. 12(15), 5889. <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/15/5889>
- European Environment Agency (u.å.) Who benefits from nature in cities? Social inequalities in access to urban green and blue spaces across Europe. [2026-02-26] <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/who-benefits-from-nature-in-cities-social-inequalities-in-access-to-urban-green-and-blue-spaces-across-europe>
- Folkhälsomyndigheten (2025). Folkhälsan i Sverige. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/3a11f1932968414bae25a4da486340a4/folkhalsan-sverige-arsrapport-2025.pdf> [2026-02-25]
- Fongar, C., Aamodt, G., Randrup, T.B., Solfjeld, I. (2019). Does Perceived Green Space Quality Matter? Linking Norwegian Adult Perspectives on Perceived Quality to Motivation and Frequency of Visits. Urban Forestry & Urban Greening. 16(13), 2327. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31266246/>

- Geh, J. (2011). Life between buildings: Using public space. Island Press. https://cus.ubt-uni.net/wp-content/uploads/2024/11/Jan-Gehl-Life-Between-Buildings_Using-Public-Space-2011-Island-Press.pdf
- Globala målen (2024). Hållbara städer och samhällen. <https://globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2026-01-26]
- Grahn, P., Stoltz, J. (2021). Urbana grönområden – indikatorer för hälsa och välbefinnande. <https://movium.slu.se/media/zy4linkj/movium-fakta-3-2021.pdf>
- Grahn, P., Stoltz, J. (2022). Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden. <https://www.naturvardsverket.se/498dd9/globalasset>
- Hoffmann, E., Barros, H., Ribeiro, A.I. (2017). Socioeconomic Inequalities in Green Space Quality and Accessibility—Evidence from a Southern European City. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 14 (8), 916. <https://www.mdpi.com/1660-4601/14/8/916>
- Jansson, M., Randrup, T. B. (2020). *Urban Open Space Governance and Management*. Routledge. https://www.researchgate.net/publication/343442898_Urban_Open_Space_Governance_and_Management_Routledge
- Konijnendijk, C. (2021). The 3-30-300 Rule for Urban Forestry and Greener Cities. *Biophilic Cities Journal*. 4 (2). https://www.researchgate.net/publication/353571108_The_3-30-300_Rule_for_Urban_Forestry_and_Greener_Cities
- Kvist, J., Fritzell, J., Hvinden, B., Kangas, O. (2012). Changing social inequality: The Nordic welfare model in the 21st century. Policy Press. 211. <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A465275&dsid=4429>
- Lindholst, A.C., Konijnendijk, C.C., Kjøller, C.P., Sullivan, S., Kristofferson, A., Fors, H., Nilsson, K. (2016). Urban green space qualities reframed toward a public value management paradigm: The case of the Nordic Green Space Award. *Urban Forestry & Urban Greening*. 17, 166-176. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1618866716301455>
- Länsstyrelsen Uppsala län (2024). Strategi för ett jämställt och jämlikt Uppsala län. (Diarienummer: 549-2024). Länsstyrelse Uppsala län. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c374968c/1732517680407/Strategi%20f%C3%B6r%20ett%20j%C3%A4mst%C3%A4llt%20och%20j%C3%A4mlikt%20Uppsala%20l%C3%A4n,%20Visioner,%20viljeinriktning%20och%20m%C3%A5l%20f%C3%B6r%202024%E2%80%932030.pdf>
- Nordiskt samarbete (u.å.). Socialpolitik och välfärd. <https://www.norden.org/sv/information/socialpolitik-och-valfard> [2026-03-04]
- Peters, K., Elands, B., Buijs, A. (2010). Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion? *Urban Forestry & Urban Greening*. 9(2), 93–100. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866709000855>

- RISE (u.å.). Social hållbarhet i stadsutveckling.
<https://www.ri.se/sv/stadsutveckling/social-innovation/expertis/tillganglighet-for-ett-inkluderande-samhalle> [2026-02-05]
- Rönn, M. (2001). Det problematiska kvalitetsbegreppet. Nordisk arkitekturforskning
<https://arkitekturforskning.net/na/article/viewFile/381/337>
- Segregationsbarometern (2026). Verktyg för statistik och analys på områdesnivå.
<https://segregationsbarometern.boverket.se/> [2026-01-20]
- Sherif, M. (2026). Trygg gestaltning i mörker.
<https://www.samhallsbyggarna.se/post/trygg-gestaltning-i-morker> [2026-02-12]
- Thompson, I. (2000). Aesthetic, Social and Ecological Values in Landscape Architecture: A Discourse Analysis. *Ethics, Place & Environment*, 3(3), 269–287.
- Uppsalas lekparkar (2019). Norbyvreten, Gläntan, Norby / Sommarro, Uppsala.
<https://uppsalalekparkar.se/norbyvreten-norby-sommarro-uppsala/> [2026-02-03]
- Uppsala kommun (2013). Uppsalas Parker Riktlinjer.
<https://www.uppsala.se/contentassets/9da79d457d9d4914bf4fe6a4760c7302/uppsalasparkerriktlinjer.pdf> [2026-01-23]
- Uppsala kommun (2019). Riktlinjer för sittplatser på allmän plats i Uppsala kommun.
<https://tekniskhandbok.uppsala.se/globalassets/tekniskhandbok/dokument/park/riktlinjer-for-sittplatser-pa-allman-plats-i-uppsala-kommun.pdf> [2026-02-11]
- Uppsala kommun (2021). Källparken. <https://bygg.uppsala.se/planerade-omraden/ostrasala-backe/parker-och-torg/befintliga-parker-och-torg/kallparken/> [2026-02-05]
- Uppsala kommun (2022). Riktlinje för belysning.
https://tekniskhandbok.uppsala.se/globalassets/tekniskhandbok/dokument/tekniska-anlaggningar/uppsala-riktlinje-for-belysning_fordjupning.pdf [2026-03-04]
- Uppsala kommun (2023a). Socioekonomisk rapport 2023.
<https://www.uppsala.se/contentassets/bda6d4b6962f43ee85df0f9c529bfb3a/socioekonomisk-rapport-2023.pdf> [2026-01-20]
- Uppsala kommun (2023b). Plan för Uppsalas parker.
<https://www.uppsala.se/contentassets/4a80bba9f3af4996861b1b6971f33eeb/plan-for-uppsalasparker.pdf> [2026-02-16]
- Uppsala kommun (2023c). Parker och lekplatser. <https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/sa-arbetar-vi-med-olika-amnen/sa-arbetar-vi-med-grona-fragor/parker-och-lekplatser/> [2026-03-02]
- Uppsala kommun (2023d). Fruktbar medborgardialog med barn.
<https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/sa-arbetar-vi-med-olika-amnen/sa-arbetar-vi-med-innovation/inspiration-kultur-och-fritid/fruktbar-medborgardialog-med-barn2/> [2026-02-03]
- Uppsala kommun (2024). Lekplatser, lekmiljöer och spontanidrott.
<https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/sa-arbetar-vi-med-olika-amnen/sa->

[arbetar-vi-med-grona-fragor/parker-och-lekplatser/lekplatser-lekmiljoer-och-spontanidrott/](#) [2026-02-10]

Uppsala kommun (2025). Valsätraparken. <https://www.uppsala.se/kultur-idrott-fritid/plats/parker/valsatraparken/> [2026-02-03]

Uppsala kommun (u.å.). Parker. <https://www.uppsala.se/kultur-idrott-fritid/plats/parker/> [2026-03-02]

Veitch, J., Biggs, N., Deforche, B., Timperio, A. (2022). What do adults want in parks? A qualitative study using walk-along interviews. BMC Public Health. 22, 753. <https://link.springer.com/article/10.1186/s12889-022-13064-5>

Viinikka, A., Tiitu, M., Heikinheimo, V., Halonen, J.I., Nyberg, E., Vierikko, K. (2023). Associations of neighborhood-level socioeconomic status, accessibility, and quality of green spaces in Finnish urban regions. Applied Geography. 157, 102973. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0143622823001042>

World Health Organization. (2016). Urban green spaces and health. World Health Organization Regional Office for Europe. <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/74006ead-650d-4fca-815a-ff53c1eeal/contentArtikel författare>

AI-genererat innehåll

Bilaga 1.

skulle man kunna säga att tillgänglighet, trygghet, förvaltning, vistelseytor och mångfunktionalitet, dvs olika aktivitetsytor är sociala värden?

Ja, absolut – det är helt rimligt att beskriva **tillgänglighet, trygghet, förvaltning, vistelseytor och mångfunktionalitet** som **sociala värden** i grönområden.

Men de hör till olika *delar* av det sociala värdet. Så här kan man resonera:

📌 Sociala värden i grönområden

Sociala värden handlar om hur människor kan **använda, uppleva och känna sig** i ett grönområde.

✓ Tillgänglighet

- Fysisk tillgänglighet (ramper, gångvägar, närhet)
- Social tillgänglighet (alla åldrar, olika grupper)
→ Gör att fler faktiskt kan använda platsen.

✓ Trygghet

- Belysning
- Siktlinjer

✓ Förvaltning (skötsel och underhåll)

- Städning
- Välskött planteringar
- Fungerande utrustning
→ Påverkar upplevelsen av ordning, omsorg och säkerhet.
(Bra förvaltning är ofta en förutsättning för upplevd trygghet.)

✓ Vistelseytor

- Sittplatser
- Lekytor
- Picknickområden
→ Skapar möjligheter till social samvaro och återhämtning.

✓ Mångfunktionalitet

- Olika aktivitetsytor (lek, träning, lugn zon)
- Flexibla ytor som kan användas på olika sätt
→ Gör att platsen kan möta många behov samtidigt.

🗨️ Sammanfattande resonemang

Ja – alla dessa faktorer kan räknas som **sociala värden**, eftersom de påverkar:

- hur inkluderande platsen är
- hur trygg den upplevs
- hur attraktiv den är att använda
- hur många olika grupper som kan ta den i anspråk

Man kan dock säga att:

- **Förvaltning** är en styrnings-/organisationsfråga som påverkar social kvalitet.
- **Mångfunktionalitet** är både ett socialt och funktionellt värde.

Om du skriver en text kan du formulera det så här:

Sociala värden i grönområden omfattar faktorer som tillgänglighet, trygghet, vistelsekvaliteter och möjligheten till olika aktiviteter, vilka tillsammans skapar inkluderande och användbara miljöer för olika grupper i samhället.

Vill du att jag hjälper dig formulera det mer akademiskt, mer kortfattat eller mer diskuterande?

📄 🗨️ 🔄 📌 ⋮

Bilaga 2.

kan det vara relevant att undersöka gestaltningskvalitet ur ett perspektiv av socioekonomi inom landskapsarkitektur för en kandidatuppsats?"

Ja, det kan absolut vara relevant.

Inom landskapsarkitektur diskuteras ofta **gestaltningskvalitet** tillsammans med frågor om **tillgång, jämlikhet och social rättvisa i stadsrum**. Ett socioekonomiskt perspektiv kan till exempel belysa hur kvalitet i offentliga miljöer varierar mellan olika områden, eller hur design påverkar vilka grupper som använder platsen.

För en kandidatuppsats är det därför ett rimligt och aktuellt angreppssätt, så länge du tydligt kopplar **gestaltning (designkvaliteter)** till **socioekonomiska förhållanden eller effekter**. Det gör ämnet både analytiskt och relevant för planering och stadsutveckling.

📄 👍 🗨️ ↕️ ↻️ ⋮

📄 👍 🗨️ ↕️ ↻️ ⋮

kan det vara svårt att definiera kvalitet

Ja, det kan vara svårt.

Kvalitet i gestaltning är ofta delvis subjektivt och kan betyda olika saker beroende på perspektiv – till exempel estetiska värden, funktion, ekologiska aspekter eller social användbarhet. I ett socioekonomiskt perspektiv kan det också handla om **vem platsen fungerar bra för** och **vem som har tillgång till den**.

Därför behöver man i en uppsats vanligtvis **avgränsa och definiera vad man menar med kvalitet**, till exempel genom vissa kriterier eller teorier. Då blir begreppet mer hanterbart att analysera.

📄 👍 🗨️ ↕️ ↻️ ⋮

men kan ändå vara genomförbart?

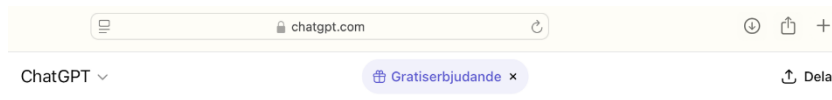
📄 ✎

Ja, det är genomförbart.

Även om kvalitet är ett komplext och delvis subjektivt begrepp, går det att hantera genom **tydliga definitioner, val av kriterier och avgränsningar**. Om du dessutom kopplar det till socioekonomiska faktorer kan du använda **data, observationer eller intervjuer** för att analysera skillnader mellan områden. Med en tydlig metod och avgränsad frågeställning blir det fullt möjligt att göra en kandidatuppsats på ämnet.

📄 👍 🗨️ ↕️ ↻️ ⋮

Bilaga 3.

översättningarnas på social justice till svenska

Här är vanliga **översättningar av "social justice" till svenska**, beroende på sammanhang:

- **Social rättvisa** ← *den vanligaste och mest etablerade*
- **Samhällelig rättvisa** (mer formell/akademisk)
- **Rättvisa i samhället** (mer förklarande)
- **Social jämlikhet** (nära besläktat, men inte exakt samma betydelse)
- **Social rättfärdighet** (mer sällsynt, ofta i filosofiska eller religiösa texter)

🔥 I de flesta texter – särskilt inom politik, samhällsvetenskap och utbildning – är **social rättvisa** det bästa valet.

Vill du att jag anpassar översättningen till en **specifik mening eller text**?

Bilaga 4.

ChatGPT ▾

 plan-for-uppsalas-parker.pdf
PDF

dom hänvisar till kvalitét i parken utifrån riktlinjer för Uppsalas parker(KS 2013) vad menas med KS 2013?

KS 2013 betyder **Kommunstyrelsen 2013**.

Det syftar alltså på ett beslut eller dokument som antogs av kommunstyrelsen år 2013 – i detta fall riktlinjerna för Uppsalas parker.

Kort sagt:

- **KS** = Kommunstyrelsen
- **2013** = året då riktlinjerna beslutades.

     ...

Publicering och arkivering

JA, jag, Vera Axelsson har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

JA, jag, Evelina Iversen har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.